

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

2124604

**VPLYV ENDOGÉNNÉHO ROZVOJOVÉHO POTENCIÁLU
VO VYBRANOM REGIÓNE**

2011

Michal Kostrej, Bc.

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

**VPLYV ENDOGÉNNÉHO ROZVOJOVÉHO POTENCIÁLU
VO VYBRANOM REGIÓNE**

Diplomová práca

Študijný program:	Regionálny rozvoj
Študijný odbor:	6218800 Verejná správa a regionálny rozvoj
Školiace pracovisko:	Katedra verejnej správy
Školiteľ:	Ing. Denisa Hanáčková, Phd.

Nitra 2011

Michal Kostrej, Bc.

Čestné vyhlásenie

Podpísaný Michal Kostrej vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Vplyv endogénneho rozvojového potenciálu vo vybranom regióne“ vypracoval samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomý zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 10. apríla 2011

Michal Kostrej

Pod'akovanie

Touto cestou vyslovujem pod'akovanie pani Ing. Denise Hanáčkovej, PhD., za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovávaní mojej diplomovej práce.

Abstrakt

V predloženej diplomovej práci sme hodnotili jednotlivé ukazovatele endogénneho rozvojového potenciálu okresu Prievidza. V rámci jednotlivých rozvojových prvkov sme hodnotili niekoľko ukazovateľov. V rámci prírodného potenciálu sme hodnotili potenciál nerastných surovín, vodné zdroje a pôdne zdroje. Pri obyvateľstve sme sa zamerali na jednotlivé demografické indikátory v rámci okresu, ako sú počet obyvateľov, hustota obyvateľstva, prirodzený prírastok, migrácia obyvateľstva, pohlavná štruktúra, vekové zloženie obyvateľstva, vzdelanostné zloženie obyvateľstva a národnostné. Pri ekonomických činnostiach sme vybrali ukazovatele počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva, výšku priemerných miezd, zamestnanosť obyvateľstva podľa OKEČ a NACE, počet podnikov podľa OKEČ a mieru evidovanej nezamestnanosti. Pri technickej infraštruktúre sme zvolili ukazovatele ako napojenosť obcí na verejný vodovod, na kanalizačnú sieť, na čističku odpadových vôd a na rozvodnú sieť plynu, ďalej sme hodnotili dĺžku miestnych komunikácií a počet prepravovaných osôb linkovými autobusmi. Zo sociálnej infraštruktúry sme sa zamerali na stav a kvalitu školských zariadení v okrese, zdravotníckych zariadení, sociálnych zariadení a kultúrnych zariadení. Prostredníctvom týchto ukazovateľov sme zhodnotili stav a vývoj v rámci jednotlivých endogénnych prvkov a navrhli možnosti a aktivizácie zlepšenia.

Kľúčové slová: región, regionálny rozvoj, endogénny rozvojový potenciál, prírodné zdroje, obyvateľstvo, ekonomické činnosti, infraštruktúra.

Abstract

In the provided diploma thesis, we have evaluated individual indicators of the endogenous developing potential of the Prievidza district. Within the particular developing elements, we have evaluated several indicators. Within the natural potential we have evaluated the potential of raw materials, water resources and soil resources. With the population we have focused on each individual demographic indicator within the district, such as the number of inhabitants, population density, population growth, the migration of population, gender structure, age composition, educational and national composition. With the economic activities, we have chosen the number of economically active population, the level of the average wage, the employment rate according to OKEČ and NACE, the number of companies according to OKEČ and registered unemployment rate. With the technical infrastructure we have chosen indicators such as connection of the municipality to the public water supply, the sewer network, sewage treatment plant, and to the gas distribution network. Next we have evaluated the length of the local road communications and the number of people transported by the regular bus service. As regards the social infrastructure, we have focused on the conditions and the quality of school facilities, health facilities, social and culture facilities in the district. By these indicators we haven assessed the state and the development within the particular endogenous elements and we have proposed the options and the activation of improvement.

Key words: region, regional development, endogenous developing potential, natural resources, population, economic activities, infrastructure.

Obsah

Zoznam skratiek a značiek.....	8
Úvod	9
1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky	10
1.1 Región, jeho charakteristika a definícia.....	10
1.2 Regionálny rozvoj.....	15
1.3 Endogénny rozvojový potenciál.....	16
1.3.1 Prírodný potenciál.....	17
1.3.2 Demografia a obyvateľstvo.....	18
1.3.3 Ekonomická činnosť	19
1.3.4 Infraštruktúra.....	20
1.3.4.1 Technická infraštruktúra	20
1.3.4.2 Sociálna infraštruktúra	21
1.3.5 Sústava ukazovateľov pre meranie úrovne rozvoja regiónov	21
2 Cieľ práce	24
3 Metodika práce	25
3.1 Materiál.....	25
3.2 Postup písania práce.....	25
4 Vlastná práca	27
4.1 Charakteristika a história okresu Prievidza	27
4.2 Prírodný potenciál	28
4.2.1 Nerastné suroviny	28
4.2.2 Vodné zdroje.....	30
4.2.3 Pôdne zdroje.....	30
4.3 Obyvateľstvo a demografia.....	31
4.4 Ekonomické činnosti.....	38
4.5 Infraštruktúra.....	45
4.5.1 Technická infraštruktúra	45
4.5.2 Sociálna infraštruktúra	49

4.6 SWOT analýza	56
5 Návrhy na zlepšenie	58
Záver	59
Zoznam použitej literatúry	61
Prílohy	64

Zoznam skratiek a značiek

NUTS	Nomenclature des Unitées Territoriales Statistiques (Nomenklatúra územných štatistických jednotiek)
OKEČ	odvetvová klasifikácia ekonomických činností
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
EAO	ekonomicky aktívne obyvateľstvo
SWOT	S trenghths (silné stránky), W eaknesses (slabé stránky), O pportunities (príležitosti), T hreats (ohrozenia)
SK NACE	nová klasifikácia ekonomických činností
ČOV	čistička odpadových vôd

Úvod

Súčasný svet sa veľmi rýchlo formuje a mení, človek je pod tlakom spoločnosti, ktorá chce neustále napredovať, rozvíjať sa, zvyšovať svoj blahobyt. To všetko podmieňuje jednotlivca, ale i obce, regióny, či krajiny k tomu, aby vytvárali čoraz lepšie podmienky pre svoj život, či život svojich obyvateľov, čo nepochybne súvisí s rozvojom regiónu. Čím rozvinutejší je región, tým je kvalitatívne vyššia životná úroveň jeho občanov. Na rozvoj regiónu má vplyv množstvo faktorov. Regióny musia mať k dispozícii najmä kvalitný ľudský potenciál a dostatok spoľahlivých informácií o svojom území, aby mohli splňať ciele, ktoré si vytýčili alebo ku ktorým sa chcú priblížiť. Kvalitný ľudský potenciál má vo vysokej miere vplyv na výkonnosť regionálnej ekonomiky. Predpokladmi pre kvalitný ľudský potenciál sú jednak prírodné podmienky, ale i sociálne a kultúrne prostredie. Nezanedbateľnou súčasťou rozvoja ľudskej spoločnosti je aj stav ekonomiky v danom regióne. Je zrejmé, že ak nie sú vytvorené dostatočne dobré podmienky na rozvoj, tak región nebude napredovať, ale skôr stagnovať. Na Slovensku je veľa zaostalých regiónov a málo rozvinutých.

Okres Prievidza nepatrí medzi tie najzaostalejšie, ale skôr priemerné. Postupným úpadkom baníctva, ktoré bolo kedysi veľkou doménou okresu, región začal stagnovať a bude trvať dlhší čas, kým sa pretransformuje na iné výrobné činnosti, pretože je jasné, že ťažba tu nebude večne. Regióny možno poňať z viacerých uhlov pohľadu, či už ide o veľkosť, o rozdelenie regiónov podľa ekonomickej sily, ale regióny tiež môžu byť kategorizované podľa národnostných skupín alebo etnických skupín, ktoré v regiónoch žijú. V súčasnosti je mnoho regiónov s dobrým potenciálom, avšak problémom je, že tento potenciál nevedia dostatočne efektívne využiť.

V prvom rade musí byť rozvoj regiónu v záujme jeho obyvateľov, pretože tí tu žijú, a vykonávajú svoje činnosti. Endogénny rozvojový potenciál regiónov možno napĺňať využívaním prírodného potenciálu, hlavne ťažbou nerastných surovín a využívaním pôdných zdrojov a nemenej aj využívaním ľudského potenciálu. Obyvateľom regiónu by malo najmä záležať na prilákaní čo najväčšieho počtu turistov, nových strategických investorov do regiónu, a s tým by súviselo aj zvyšovanie počtu obyvateľov. Nie je však možné rozvíjať región bez zaangažovanosti subjektov verejnej správy a štátnej správy do procesov a činností, v ktorých sa takáto účasť vyžaduje.

1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

1.1 Región, jeho charakteristika a definícia

Demek (1987) (In Klamár, 2002) definuje región ako územie (časť krajinnej sféry), ktoré sa súborom vlastností, stavov a javov odlišuje od susedných (prípadne) ďalších oblastí, pričom táto jednota je objektívnou podmienkou a zákonným výsledkom vývoja daného územia.

Región predstavuje ohraničené územie s približne rovnakými prírodno-geografickými znakmi, diverzifikovanou ekonomickou základňou, vyznačuje sa vysokou integritou vnútroregionálnych väzieb, schopnosťou reprodukovať rozvojové faktory z vlastných zdrojov a má svoju typickú kultúru (Papcunová, Gecíková, 2007).

Regióny sú oblasti, ktoré vznikajú spájaním prvkov podsystemov priestorovej štruktúry podľa určitých obsahových kritérií do rozmanitých funkčných a hierarchicky usporiadaných územných celkov (Maier, Todtling, 1998).

Liptáková (2008) definuje región ako priestor, v rámci ktorého sa vo vzájomnej funkčnej nadväznosti uskutočňujú ekonomické a sociálne činnosti akceptujúce špecifické prírodné a demografické podmienky.

Z pohľadu regionálnej ekonomiky je región priestorovým podsystemom krajiny, ktorý charakterizuje určitá priestorová štruktúra a úroveň ekonomického a sociálneho rozvoja. Je teda nielen priestorovou, ale aj ekonomickou a sociálnou jednotkou (Belajová, Fáziková, 2004).

Región je priestorovou jednotkou a môže byť formálne (administratívne) alebo neformálne vymedzená na základe konkrétneho účelu, pričom veľkosť priestoru definovaného ako región môže byť rôzna (Belajová, Fáziková, 2004).

Tvrdoň, Hamalová, Žárska (1995) charakterizujú región ako dynamický prvok väčšieho celku, ktorý však nemá dané skutočné rozmery, avšak skutočnú veľkosť určuje intenzita pôsobenia ekonomických síl. Regionálna veda vymedzuje región ako subsystem priestorového systému štátu, v ktorom sa uplatňujú aj ďalšie vedné disciplíny.

Vladimír Žitek (2004) definuje urbanistický región ako hierarchicky usporiadaný systém miest, ktoré podľa svojho postavenia plnia rôzne sídelné funkcie. Označuje región ako nástroj aktivity a chápe ho ako nástroj regionálnej politiky, ktorý súvisí s organizáciou regionálnej politiky štátu.

Ekonomické regióny sú relatívne uzavreté sociálno-ekonomické systémy krajiny v priestore fungujúce aj mimo hraníc formálneho (administratívneho) vymedzenia. Ich priestorovú alokáciu vymedzuje tesnosť vzájomného prepojenia podsystémov priestorovej štruktúry, t.j. výroby – obyvateľstva – technickej a sociálnej infraštruktúry a schopnosť samohybnéj rozvojovej politiky (**Belajová, Fáziková, 2004**).

Štruktúra regiónov je vymedzená vlastnosťami, resp. znakmi, ktoré nás v regióne zaujímajú. Na základe štruktúry sa rozlišujú dva typy regiónov:

- Homogénne, ktoré sa vyznačujú rovnorodosťou vlastností alebo faktorov a môžu byť vymedzené na základe jedného alebo viacerých vlastností, faktorov.
- Heterogénne regióny, sú charakteristické rôznorodosťou vlastností, faktorov, ale majú jednotnú vnútornú štruktúru alebo organizáciu (napr. kraj) resp. sa vytvárajú na základe väzieb medzi faktormi tvoriacimi štruktúru regiónu (regióny NUTS, nodálne regióny a iné) (**Fáziková, Belajová, Fekete, Schwarcz, Gozora, 2006**).

Zo sociologického hľadiska chápeme región ako územné spoločenstvo ľudí, ktoré má akýsi emocionálny vzťah k obývanému územiu. Väčšinou sa vytvára vplyvom spoločného historického vývoja, etnografickej jednoty a zároveň aj vplyvom spoločných záujmov pri využívaní územia (**Hamalová, Tvrdoň, Žárska, 1997**).

Formovanie sociologického chápania regiónu a jeho definičných znakov, zovšeobecnené výsledky geografickej koncepcie teritoriálnej diferenciácie a sociologickej koncepcie sociálno-priestorovej diferenciácie viedli k „rajonizácii územia“ vyjadreného aj na geografických a ekologických mapách. Kritéria, podľa ktorých sa vymedzoval región v sociálnej ekológii sa líšili podľa toho, ku ktorému smeru autori inklinovali: kultúrne (materiálnej a nemateriálnej kultúry), sociokultúrne, environmentálne. Postupne sa medzi komponenty tvoriace región dostávali aj historické, fyzicko-ekologické, adaptácia na sociokultúrnu modernizáciu. Pri selektovaní znakov sociologického chápania regiónu sa uvažovalo o splnení týchto podmienok:

-
- homogénnosť, ktorá sa má prejavovať vo viac ako jednom aspekte,
 - má mať charakteristické znaky, ktoré sú určené na základe niekoľkých kritérií,
 - ľudia žijúci v regióne sú si vedomí svojej odlišnosti a majú pocit, že patria k nemu,
 - región má mať určité centrum, v ktorom jeho charakteristické kultúrne znaky vystupujú veľmi zreteľne.

To, ako chápeme a interpretujeme región bezprostredne, súvisí aj s interpretáciou termínu „regionalizácia“ ako činnosti ľudí. Proces, ktorého výsledkom je určité „usporiadanie“ priestorov v území – región.

Analýzy sociálno-priestorovej situácie SR dokumentujú, že Slovensko je regionálne značne diferencované až polarizované. Vzhľadom na značne odlišné „štartovacie pozície“, z ktorých regióny SR vstupovali do transformačného procesu, dochádza k prehĺbovaniu sociálno-ekonomických diferenciácií, resp. profilovania nových pozícií regiónov na kontinuu jadro – periféria (rozvinutý – nerozvinutý).

Jasnejšie sa vymedzuje skupina problémových regiónov, ktoré charakterizujú nerovnomerný hospodársky, ale i sociálny rozvoj predchádzajúci do výrazných ekonomických, sociálnych, civilizačných rozdielov, ktoré predstavujú rizikové faktory udržania ich sociálno-priestorovej stability. Charakterizuje ich vysoká nezamestnanosť a sociálna odkázanosť obyvateľov, zhoršujú sa možnosti pracovného uplatnenia, znižuje sa ponuka pracovných miest a možnosť získať zamestnanie atď. Dochádza tiež k zhoršovaniu demografickej a vzdelanostnej štruktúry obyvateľov (**Gajdoš, Pašiak, 2006**).

Podľa **Ivaničkovej (1998)** existujú dva diametrálne odlišné stanoviská vzťahujúce sa na existenciu regiónu:

- región ako odraz reálnej skutočnosti
- región ako výplod ľudského intelektu.

Hlavným zámerom rôznych špecifických koncepcií regiónu je nájsť nejaký základný princíp či vzťah, ktorý by bol rozhodujúci na objasnenie územnej diferenciácie celého komplexu sociálno-ekonomických faktorov. Rôzne koncepcie, ktoré doteraz vznikli, môžeme rozdeliť do troch skupín:

- Prvú skupinu reprezentujú prístupy, ktoré vychádzajú z poňatia regiónu ako nodálneho celku, v ktorom má rozhodujúcu úlohu jadro regiónu. Existencia a fungovanie regiónu závisí od vzájomného vzťahu jadra a jeho okolia.

- Druhú skupinu tvoria prístupy, ktoré chápu sociálno-ekonomický región ako určitý komplex javov vzájomne prepojených a vzájomne pôsobiacich exogénnych a endogénnych faktorov, ako aj akceptovania vzájomného integrovania regiónov spojených so vznikom novej vnútornej diferenciacie.

- Súčasná teória a prax požadujú univerzálny prístup k regiónom, a to tak, aby obsahovali minulosť, súčasnosť a istú perspektívu. Z toho hľadiska sa región rozširuje o systémové, ale aj o synergické zjednotenie všetkých už uvedených realít a nastoľuje na program dňa univerzálny prístup k chápaniu sociálno-ekonomického procesu.

Regióny sa vymedzujú z hľadiska určitých cieľov a istých spoločenských potrieb. V súlade s týmito cieľmi a potrebami sa vyberajú metódy a kritéria delimitácie priestoru na regióny. Je pochopiteľné, že metódy, výber ukazovateľov a bádateľský subjekt ovplyvňujú podstatu regiónov, ktoré sa vymedzujú. Ako sa menia kritéria a metódy, tak sa menia obyčajne i regióny.

V súvislosti so vstupom Slovenska do Európskej únie je potrebné uviesť typy regiónov:

- Euroregióny
- NUTS-y

Euroregióny sú účelové priestorové jednotky (formálne) so samostatnou identitou, s administratívnou štruktúrou a s finančnými zdrojmi podporujúcimi rozvoj v prihraničných oblastiach najmenej dvoch ale i viacerých štátov.

Územie Slovenska je zatriedené do NUTS nasledovne:

- NUTS 0
- NUTS I krajina
- NUTS II agregované kraje (Bratislavský kraj, Západné Slovensko, Stredné Slovensko, Východné Slovensko)
- NUTS III kraj
- NUTS IV okres
- NUTS V obec (**Belajová, Fáziková, 2004**)

Región ako nástroj činnosti slúži na organizačné ciele určitej spoločenskej činnosti v priestore. Pojem regiónu ako nástroja činnosti sa vzťahuje na územie určujúce jednotku územnej organizácie štátu. Región ako nástroj činnosti je chápaný ako nástroj regionálnej politiky, a to tak štátu, ako aj samotného regiónu (**Ivaničková, 1998**).

Podľa charty európskeho regionálneho plánovania existuje nasledovná klasifikácia regiónov:

- Vidiecke regióny
- Mestské regióny
- Pohraničné regióny
- Horské regióny
- Štrukturálne slabé regióny
- Upadajúce regióny
- Pobrežné oblasti a ostrovy (**Rajčáková, 2005**)

Rajčáková (2005) sa zmieňuje o centrálnych regiónoch, ktoré sa vyznačujú centrálnou polohou, sú to napríklad regióny tvorené aglomeráciami. Medzi silné stránky takéhoto regiónu patrí: koncentrácia kapitálu, dobudovaná rozsiahla infraštruktúra s nadregionálnym významom, dobrá vzdelanostná štruktúra obyvateľstva, rozvinutý sektor služieb, koncentrovanie riadiacich a vzdelávacích inštitúcií. Medzi problémy centrálnych regiónov môžeme zahrnúť nadmernú koncentráciu obyvateľstva a pracovných síl. Medzi taký región patrí napríklad Londýn, či Paríž.

Historicky sa regióny profilovali v náväznosti na spôsob adaptácie ľudí na prírodné a klimatické podmienky určitého územia. Tieto výrazne určovali druh dominujúcich hospodárskych aktivít, ako aj sociálnu organizáciu daného územia. Neskôr formovanie regionálnych špecifik čím ďalej tým viac záviselo od aktívneho pôsobenia človeka a tiež od rozmiestňovania rôznych druhov výrobných a nevýrobných činností. Regióny sa ako územné spoločenstvá vyznačujú týmito charakteristikami:

- existuje v nich špecifická štruktúra hospodárskych činností, ktorá súvisí aj s prírodnými podmienkami
- vykazuje sa v nich špecifický spôsob života, životná úroveň a kultúra, čo je výsledkom komplexu faktorov hospodárskych, prírodných, sociálnych a iných.
- majú svoje hranice, ktoré sa dajú určiť viacerými spôsobmi

-
- u ľudí existuje vedomie spolupatričnosti a pospolitosti, ktoré sa uzatvára na základe ich spoločného života a spoločných záujmov v regióne
 - v niektorých prípadoch vzniká politicko-správna, resp. administratívne určená organizácia, ktorá riadi územie regiónu (**Moravčíková, Kučírková, 2006**).

1.2 Regionálny rozvoj

Definovať pojem regionálny rozvoj v celej jeho zložitosti je veľmi obtiažne, ba podľa niektorých až nemožné. Pri úvahách na túto tému je preto vhodné vychádzať z faktu, že regionálny rozvoj podobne ako každá ľudská činnosť sa realizuje v určitom čase a určitom priestore, ktorý ho formuje. Toto formovanie vychádza zo špecifických podmienok a vlastností tohto priestoru, ktorými sa odlišuje od svojho okolia. Pre takto definovaný priestor sa vo všeobecnosti zaužíval pojem región (**Klamár, 2002**).

Úlohou regionálnej politiky v každom štáte je riešenie územne koncentrovaných problémov, zlepšenie priestorového rozloženia ekonomických aktivít a infraštruktúrnej vybavenosti s cieľom podporiť vyvážený a udržateľný sociálno-ekonomický rozvoj území (regiónov), ako aj zlepšiť sociálne rozdelenie ekonomických efektov a kvalitu života obyvateľov. Regionálna politika je nástrojom na vyvážený rozvoj regiónov, na zvládnutie regionálnych problémov a na vytváranie podmienok rozvoja v málo rozvinutých regiónoch (**Gajdoš, Pašiak, 2006**).

Regionalizácia je špecifická priestorová typológia zoskupovania s istými ohraničeniami vyplývajúcimi s premisy priestorovej nepretržitosti tried (typov).

Rozvoj je javom dynamickým, procesom zmien, ale aj stav dosiahnutý vďaka zmenám (**Ivaničková, 1998**).

Regionálny rozvoj sa chápe ako dezagregovaný národohospodársky rozvoj, ako proces, ktorý smeruje k vytvoreniu životaschopného a produktívneho regiónu. Jeho cieľom je naštartovať zdĺhavý proces budovania konkurencieschopnosti regiónu za pomoci plného využitia miestneho potenciálu a priestorových osobitostí. Zahŕňa ekonomické a sociálne procesy, ktoré prebiehajú v prírodno-spoločenskom prostredí regiónu, a ktoré využívajú a rešpektujú jeho možnosti, predpoklady a osobitosti a zabezpečujú rast jeho potenciálu (**Liptáková, K. 2008**).

Liptáková (2008) tvrdí , že regionálny rozvoj ako výsledok efektívneho pôsobenia regionálnej politiky by mal zabezpečovať finančnú aj metodickú pomoc v územiach, kde sa pomoc vyžaduje.

Endogénny regionálny rozvoj môžeme zjednodušene chápať ako rozvoj podmienený využitím zdrojov, ktoré sa nachádzajú vnútri regiónu, resp. ktoré územie samo vyprodukuje (**Karlsson, Johansson, Stough, 2001 In Liptáková, 2008**).

Vonkajšie podmienky regionálneho rozvoja sú zdroje a javy, ktoré sa nachádzajú mimo daného regiónu avšak ovplyvňujú jeho rozvoj (**Tvrdoň, Hamalová, Žárska, 1995**).

1.3 Endogénny rozvojový potenciál

Súbor faktorov regionálneho rozvoja tvorí rozvojový potenciál konkrétneho regiónu. Skupina faktorov, s ktorými sa najčastejšie stretávame:

1. prírodný potenciál
2. obyvateľstvo
3. ekonomické činnosti
4. infraštruktúra (**Papcunová, Gecíková, 2007**)

Podľa **Ivaničkovej (1998)** model endogénneho rozvoja bude obsahovať javy ako sú:

- lokálne podnikateľstvo a kapacity na zavedenia inovácií,
- rozvoj lokálnych firiem,
- využívanie lokálnych fyzických a ľudských zdrojov a ich valorizácia,
- vznik vzájomných závislosti medzi firmami,
- podporovanie lokálnych podnikov a ich kontrola lokálnou správou,
- využívanie lokálnych ekonomických aktivít, solidarity a sociálnej regulácie na formovanie lokálnej rozvojovej politiky.

Endogénny rozvoj nie je spontánny. Vyžaduje prítomnosť lokálnej vlády a inštitúcií, ktoré by mali podporovať zvolené lokálne stratégie. Endogénne procesy rozvoja sú z hľadiska regionálneho charakteru vysoko diferencované, takže model ekonomického rozvoja vytvorený „zhora dole“, možno ťažko importovať do jednotlivých regiónov.

Podľa **Liptákovej (2008)** medzi endogénne faktory rozvoja patria vnútorné prostredie (prírodné podmienky, geografický potenciál, obyvateľstvo, hospodárstvo, podniky tvoriace ekonomickú štruktúru regiónu, technická a sociálna infraštruktúra, urbanistický potenciál, samosprávny manažment), charakter miestneho dopytu a miestnu a vnútornú konkurenciu. Endogénny regionálny rozvoj zdôrazňuje aktívnu účasť a zapojenie nielen územných samospráv, ale aj ďalších subjektov nachádzajúcich sa v regióne, do procesu dosahovania rozvoja.

1.3.1 Prírodný potenciál

Príroda a jej zdroje tvoria materiálny základ existencie ľudstva, bez ktorej by život človeka a ľudskej spoločnosti nebol možný. Pod prírodnými zdrojmi sa vo všeobecnosti rozumejú všetky látky, ktoré sa nachádzajú v životnom prostredí človeka a ktoré človek môže využívať pre uspokojovanie svojich potrieb (**Papcunová, Gecíková, 2007**).

Každý región možno charakterizovať odlišnými prírodne – geografickými podmienkami. Je to dané polohou v rámci širšieho priestoru (štátu), pričom dochádza k vzájomne integrovanému pôsobeniu zložiek prírodného prostredia a sociálne – ekonomických činností v regióne. Na rozvoj regiónu vplývajú nasledujúce prírodne – geografické podmienky:

- geografická a ekonomická poloha
- rozloha územia
- spôsob využitia krajiny
- kvantitatívne a kvalitatívne parametre lokalizovaných prírodných zdrojov (pôda, ložiská nerastných surovín, ceny pozemkov)
- orografické pomery
- vodohospodárske pomery
- stav zložiek životného prostredia a ochrana krajiny (**Fáziková, Belajová, Fekete, Schwarcz, Gozora, 2006**).

Pod rozlohou územia regionálny rozvoj chápe predovšetkým záber pôdy, teda ide hlavne o kvalitu a rozlohu poľnohospodárskej pôdy (**Tvrdoň, Hamalová, Žárska, 1995**).

Orografické pomery súvisia s vlastnosťami terénu, ktoré sú typické pre konkrétny región. Zahrňujeme sem geologické a geomorfologické pomery. Pod geologickými pomermi si musíme predstaviť stavbu zemskej kôry, teda charakter alebo ložiská surovín pod zemskej povrchom. Geomorfologické pomery súvisia s tvarom a vlastnosťami zemskej povrchu, patria sem pôdne druhy a typy, sklon územia a tiež orientácia v rámci svetových strán.

Veľmi významný zdroj rozvoja regiónu sú aj vodné zdroje. Nároky na vodu rastú a po kvantitatívnej stránke aj po kvalitatívnej. Zabezpečenie dostatočného množstva vody pre jednotlivé činnosti v regióne je čoraz náročnejšie (**Tvrdoň, Hamalová, Žárska, 1995**).

1.3.2 Demografia a obyvateľstvo

Obyvateľstvo formuje priestorovú štruktúru z výrobného, podnikateľského a inovatívneho aspektu v súvislosti s jeho podielom na tvorbe ekonomických hodnôt, ako aj z aspektu spotrebiteľského. Obyvateľstvo môžeme v regióne môžeme skúmať z dvoch pohľadov:

- Sociálny pohľad – kedy skúmame sociálne väzby medzi obyvateľmi žijúcimi v regióne.
- Ekonomický pohľad – skúmame vzájomné vzťahy obyvateľstva a ekonomických činností.

Pre rozvoj regiónu je dôležité zabezpečiť stabilizovaný demografický vývoj, to znamená nahradiť minimálne množstvo odchádzajúcej pracovnej sily novou pracovnou silou.

Demografické charakteristiky:

- Počet obyvateľov
- Hustota obyvateľov
- Celkový prírastok obyvateľstva
- Demografické štruktúry obyvateľstva (veková štruktúra, pohlavná štruktúra, vzdelanostná, profesijná štruktúra, náboženská štruktúra, národnostná štruktúra) (**Papcunová, Gecíková, 2007**).

Navzájom prepojené procesy sú rozmiestňovanie obyvateľstva a rozmiestňovanie ekonomických aktivít. Keďže sa oba vyvíjajú v určitom čase, tak ich budeme považovať za dynamické procesy (**Hamalová, Tvrdoň, Žárska, 1997**).

Prirodzený vývoj obyvateľstva je výsledkom procesu narodenia, starnutia, a umierania obyvateľov a vyznačuje sa odlišnými regionálnymi charakteristikami (**Žitek, 2004**).

1.3.3 Ekonomická činnosť

Ekonomický rozvoj a najmä regionálne plánovanie sa zameriavajú na riadenie zmien regionálnej štruktúry výroby, investícií a zamestnanosti, na intervenovanie perspektívnych organizácií, na koordinovanie sektorovej a regionálnej politiky a podobne (**Ivaničková, 1998**).

Ekonomické činnosti predstavujú výrobné činnosti, ktoré patria medzi faktory vplývajúce na socioekonomickú úroveň regiónu.

Ekonomické činnosti v regióne môžeme klasifikovať nasledovne:

- Podľa viazanosti na prírodné zdroje: viazané, neviazané.
- Podľa odvetvovej štruktúry (OKEČ)
- Podľa sektorovej štruktúry - sem patrí primárny sektor, sekundárny, terciárny, kvartérny a kvintárny

Medzi socio –ekonomické ukazovatele patria:

- Počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva
- Počet zamestnaných
- Počet pracujúcich
- Index ekonomického zaťaženia
- Priemerná mzda
- Miera nezamestnanosti (**Papcunová, Gecíková, 2007**)

Ekonomické činnosti využívajú podmienky na svoju lokalizáciu v regióne a svojou aktivitou aj vplývajú na tieto podmienky (**Hamalová, Tvrdoň, Žárska, 1997**).

1.3.4 Infraštruktúra

1.3.4.1 Technická infraštruktúra

Technická infraštruktúra je rozvojovým faktorom bezprostredne podmieňujúcim alokáciu firiem, ich výkonnosť a efekty. Je rovnako dôležitá aj pre kvalitu života obyvateľov. Má určité špecifické znaky, ktoré podmieňujú jej rozvoj (**Belajová, Fáziková, 2004**).

Do skupiny zariadení technickej infraštruktúry patrí:

- Dopravná sieť
- Energetická sieť
- Telekomunikačná sieť a informačná infraštruktúra
- Vodovodná sieť
- Odpadové hospodárstvo (**Papcunová, Gecíková, 2007**)

Technická infraštruktúra vytvára všeobecne produkčné a spotrebné podmienky, t.j. jej výkony uspokojujú všeobecnú potrebu, slúžia firmám a obyvateľstvu súčasne. Kapacity technickej infraštruktúry majú malú mobilitu ako aj malú flexibilitu prispôsobenia sa novým podmienkam. Zariadenia infraštruktúry sa vyznačujú dlhou životnosťou a preto je potrebné racionálne ich projektovať a realizovať. Sú vysoko investične náročné. Financujú sa prevažne z verejných zdrojov a preto úroveň a dynamika ich rozvoja je závislá od uvoľňovania verejných zdrojov na ich rozvoj (**Fáziková, Belajová, Fekete, Schwarcz, Gozora, 2006**).

Výkony infraštruktúry by mali byť k dispozícii neustále, mali by pokryť denné, ale aj ročné nároky, v prípade že to tak nie je, tak sú limitujúcim faktorom, pretože sa nedajú skladovať (**Hamalová, Tvrdoň, Žárska, 1997**).

Infraštruktúrna efektívnosť závisí v prvom rade od racionálnej spotreby a využívania spotrebiteľmi až potom od vlastnej organizácie (**Hamalová, Tvrdoň, Žárska, 1997**).

Vzťahy regiónov a aktivity v nich sa prejavujú aj v dopravných nákladoch, ktoré sa vo funkčnej forme realizujú pohybom, približovaním, premiestňovaním a prenášaním. Dopravná sieť vždy podmieňuje sociálnu a ekonomickú integráciu ekonomiky a taktiež aj životný štýl obyvateľov daného regiónu (**Tvrdoň, Hamalová, Žárska, 1995**).

1.3.4.2 Sociálna infraštruktúra

Sociálna infraštruktúra je dôležitá najmä aby uspokojovala potreby obyvateľstva, ale má vplyv aj na rozmiestňovanie niektorých výrobných zariadení. Rozmiestňovanie sociálnej infraštruktúry je spojené najmä so štruktúrou osídlenia ako aj s veľkosťou sídiel. Sociálna infraštruktúra sa koncentruje a komplexnejšie rozvíja skôr v sídlach mestského typu (**Belajová, Fáziková, 2004**).

Medzi činnosti, ktoré sa realizujú cez zariadenia sociálnej infraštruktúry, patria:

- bývanie
- kultúrno – spoločenské činnosti (divadlo, kino, kultúrny dom, knižnica),
- rôzne druhy vybavenosti regiónov
- zotavovacie činnosti

Objekty rozmiestňovania sociálnej infraštruktúry sú:

- byty,
- zariadenia obchodu a stravovania,
- zdravotnícke zariadenia,
- školské a výchovné zariadenia,
- vedecké, výskumné a projekčné zariadenia,
- kultúrne, športové a rekreačné zariadenia,
- administratívno – správne zariadenia (**Papcunová, Gecíková, 2007**)

1.3.5 Sústava ukazovateľov pre meranie úrovne rozvoja regiónov

1. skupina synergických ukazovateľov charakterizujúce ekonomický rozvoj regiónu, ktoré sú najčastejšie používané aj v ekonomicky rozvinutých krajinách:

- *regionálny hrubý domáci produkt na 1 obyvateľa*
- *hrubý pracovný príjem na 1 zamestnaného, resp. priemerná mzda v regióne*
- *miera nezamestnanosti*
- *úroveň infraštruktúry*

2. skupina ukazovateľov charakterizujúce priestorovú štruktúru regiónu, resp. rozvojové zdroje regiónov. Rozvojové zdroje charakterizuje nasledovná sústava ukazovateľov:

-
- *rozloha v km²*
 - *obyvateľstvo*
 - počet obyvateľov k 31.12
 - hustota obyvateľov/ km²
 - veková štruktúra
 - vzdelanostná štruktúra
 - pohyb obyvateľstva
 - ekonomická aktivita obyvateľstva
 - *poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo, rybolov a chov rýb*
 - *ťažba nerastných surovín*

3. Hospodárska štruktúra regiónu

- *Právne subjekty podľa ekonomickej činnosti spolu v tom*
- *Hrubá produkcia celkom na obyvateľa v Eurach*
- *Podiel odvetví na hrubej produkcii (%)*
- *Obstarané investície v mil. eur celkom na obyvateľa*

4. Technická infraštruktúra

- *Hustota cestnej siete, t.j. na km²*
- *Kvalita cestnej siete, t.j. % podiel diaľnic, ciest I. a II. triedy na celkovej dĺžke ciest*
- *Podiel obyvateľov zásobovaných z verejných vodovodov*
- *Podiel obyvateľov napojených na plyn*

5. Infraštruktúra sociálna

- *Byty*
 - počet rozostavaných, začatých, dokončených, celkom alebo v prepočte na 1000 obyvateľov
- *Lôžka a lekárske miesta v zdravotníckych zariadeniach*
- *počet lôžok v zdravotníckych zariadeniach na 1000 obyvateľov*
 - počet obyvateľov na 1 lekárske miesto
- *Počet tried na 1000 obyvateľov*
 - v materských a základných školách

-
- v gymnáziách
 - v stredných odborných školách
 - *Maloobchodná sieť*
 - predajná plocha prevádzkových jednotiek v m² na 1000 obyvateľov (obchodné domy, hypermarkety, potraviny, mäso - údeniny atď.)
 -

6. Prírodné zdroje regiónu

- *výmera pôdy celkom a na obyvateľa v m²*
- *využitelnosť pôdneho fondu*
 - % podiel poľnohospodárskej pôdy
 - % podiel lesnej pôdy
 - % podiel zastavanej pôdy
 - % podiel vodných plôch
 - % podiel nevyužitej pôdy
- *cena pôdy za m²*

7. Socio-ekonomické ukazovatele

- *hrubý domáci produkt celkom a na jedného obyvateľa v Sk*
- *pridaná hodnota celkom a na jedného obyvateľa v Sk*
- *evidovaní nezamestnaní celkom*
- *miera nezamestnanosti v %*
- *priemerná mzda*
- *maloobchodný predaj na obyvateľa v tis. Sk (Belajová, Fázikov, 2004).*

2 Cieľ práce

Cieľom predloženej diplomovej práce bolo zhodnotiť ukazovatele endogénneho rozvojového potenciálu okresu Prievidza.

V práci sme hodnotili nasledovné faktory rozvoja:

- Prírodný potenciál
- Obyvateľstvo
- Ekonomické činnosti
- Technická a sociálna infraštruktúra

3 Metodika práce

Diplomová práca pozostáva z teoretickej časti a praktickej časti. Najskôr sme si vybrali jednotlivé ukazovatele, prostredníctvom ktorých sme hodnotili prírodný, demografický, socio-ekonomický potenciál a technickú a sociálnu infraštruktúru.

Postup práce bol nasledovný:

1. Zozbieranie informácií a údajov o endogénnom rozvojovom potenciáli z literárnych zdrojov
2. Analýza informácií a dostupných údajov
3. Charakteristika vybraného regiónu (okresu Prievidza)
4. Zaradenie údajov do tabuliek, grafov a opis zistenej situácie
5. SWOT analýza
6. Návrhy na zlepšenie
7. Záver

3.1 Materiál

Informácie k diplomovej práci sme získali hlavne z týchto zdrojov:

- Odborná literatúra
- Informácie zo Štatistického úradu Slovenskej republiky dostupné na internete
- Informácie z Krajského štatistického úradu v Trenčíne
- Internetové zdroje
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Prievidza
- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Prievidzi

3.2 Postup písania práce

Pri písaní diplomovej práce sme sa zamerali na hodnotenie vybraných ukazovateľov okresu, porovnanie niektorých ukazovateľov.

V práci sme hodnotili prírodný potenciál, a v rámci neho:

- Nerastné suroviny
- Vodné zdroje
- Pôdne zdroje

Z demografie a obyvateľstva sme si vybrali nasledovné ukazovatele:

- počet obyvateľov
- hustota obyvateľstva
- prirodzený prírastok
- migrácia obyvateľstva
- celkový prírastok
- pohlavná štruktúra
- veková štruktúra
- národnostná štruktúra
- vzdelanostná štruktúra

V rámci ekonomických činností sme hodnotili nasledovné ukazovatele:

- počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva
- priemerná mesačná mzda
- počet pracujúcich v jednotlivých odvetviach hospodárstva podľa OKEČ a podľa NACE
- počet podnikov podľa ekonomických činností
- miera evidovanej nezamestnanosti

Z technickej infraštruktúry sme hodnotili ukazovatele:

- počet obcí napojených na verejný vodovod, verejnú kanalizáciu, verejnú kanalizačnú sieť napojenú na ČOV a na rozvodnú sieť plynu
- dĺžka miestnych komunikácií
- počet osôb prepravených autobusmi

Zo sociálnej infraštruktúry sme sa zamerali na tieto ukazovatele:

- počet škôl podľa typu
- bytová výstavba
- počet sociálnych zariadení
- počet zdravotníckych zariadení
- počet kultúrnych zariadení

Ako posledné sme zhodnotili cestovný ruch v okrese Prievidza.

4 Vlastná práca

4.1 Charakteristika a história okresu Prievidza

Okres Prievidza je najväčší okres Trenčianskeho kraja a štvrtý najväčší okres Slovenska. V okrese sa nachádza 48 obcí a 4 mesta, ktorými sú Prievidza, Handlová, Nováky, Bojnice. Rozloha okresu je 960 km². Dominantné postavenie v okrese má ťažba uhlia. Najväčšími podnikmi v okrese sú Hornonitrianske bane, a.s. Prievidza. V baniach sa ťaží a upravuje lignit a hnedé uhlie. Ďalším významným podnikom sú Novácke chemické závody a. s. Uhlie a lignit sú základom výroby elektrickej energie a tepla v SEP - Elektrárň Nováky o.z. v Zemianskych Kostoľanoch. V meste Prievidza sídli množstvo menších firiem. Pre účastníkov cestovného ruchu je zaujímavá výroba porcelánu a krištáľového skla vo Valaskej Belej.

Z hľadiska letnej rekreácie je v súčasnosti využívaná vodná nádrž v Nitrianskom Rudne, v blízkosti ktorej sa postupne vytvorilo stredisko cestovného ruchu vhodné na letnú rekreáciu a vodné športy.

Počiatky osídlenia kraja medzi pohoriami Strážovské vrchy, Malá Magura, Žiar, Kremnické vrchy, Vtáčnik a Trábeč začínajú v období mousteriánu (viac ako 40 tis. rokov pred n. l.). S osídlením súvisel aj vznik obchodných ciest, ktoré kontrovali hradiská a neskôr strážne hrádky.

V Zoborskej listine z roku 1113, v najstaršom písomnom prameni k dejinám Ponitria, sa ako hranica majetkov opátstva na Zobore uvádzajú lokality Račice, Nováky, Opatovce nad Nitrou, Kocúrany, Bojnice a Prievidza. Ud'elovanie výsad panovníkmi prispievalo k rozmachu remesiel v mestečkách Bojnice, Prievidza, Oslany a Nitrianske Pravno s výraznou skupinou obyvateľstva nemeckého pôvodu. Tieto sa stávali dôležitými strediskami cechovej výroby a jarmočného obchodu.

Výnimočným obchodným artiklom sa stal šafran, pričom ten z bojnického panstva patril k najvyhl'adávanejším. Význam mestečiek a dedín hornej Nitry vzrástol vybudovaním kráľovsko-cisárskej poštovej cesty v 16. storočí so stanicami vo Vestenicich, Nitrianskych Sučanoch, Prievidzi, Bojniciach a Nedožeroch.

Región prešiel cez mnohé udalosti, turecké vpády, stavovské povstania, reformatórske činy, rekatolizáciu Pálfiovcami, národnouvedomovacie hnutie v 19. storočí, udalosti svetových vojen v 20. storočí a revolučné premeny v posledných deceniách.

Rozmanitý vývoj dokladá viac ako 200 kultúrnych pamiatok (z toho dve národné kultúrne pamiatky), desiatka archeologických lokalít, špecifiká ľudovej kultúry, ale aj zaujímavosti atraktívnej prírody. Pozoruhodné pamiatky, prírodná krajina a prít'azlivé podujatia sú ponukou a pozvánkou hornej Nitry svojim návštevníkom.

4.2 Prírodný potenciál

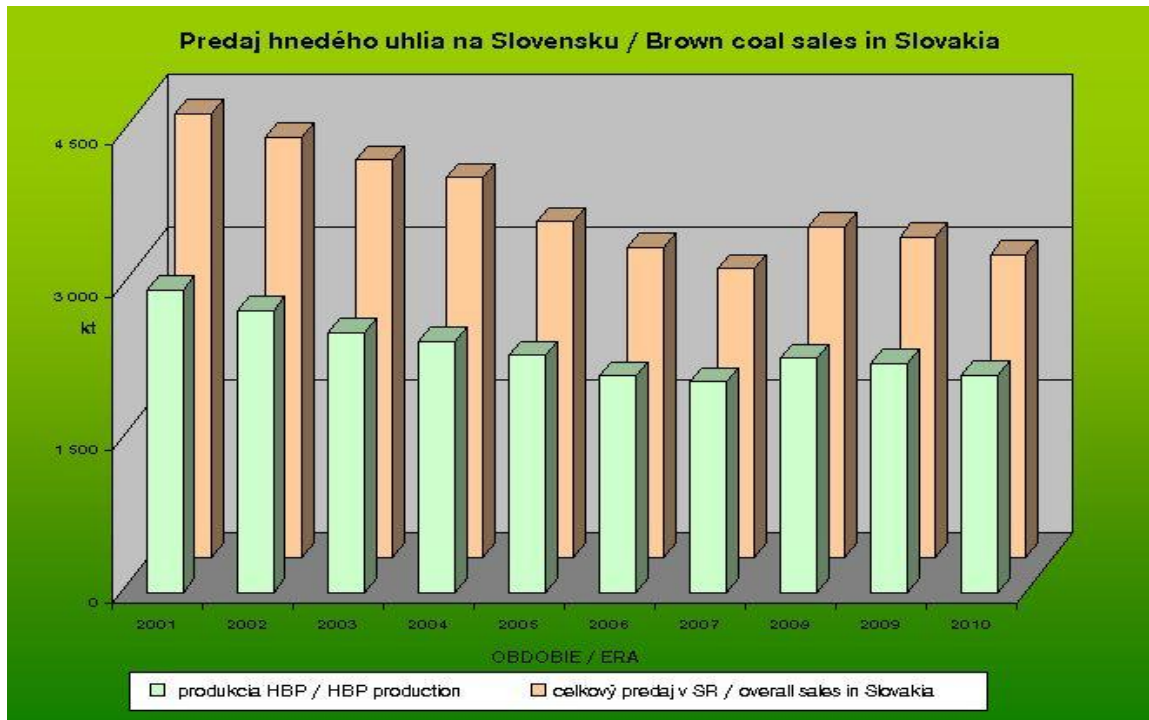
4.2.1 Nerastné suroviny

Ako sme sa už zmienili v kapitole 4.1 dôležité postavenie v okrese pripadá ťažbe hnedého uhlia a lignitu. Hlavný podnik sú Hornonitrianske bane a. s., ktorý zahrňuje baňu Nováky a baňu Handlová. V súčasnosti je už uzatvorená časť baňa Cígel', v ktorej sa ešte v nedávnej minulosti taktiež ťažilo uhlie.

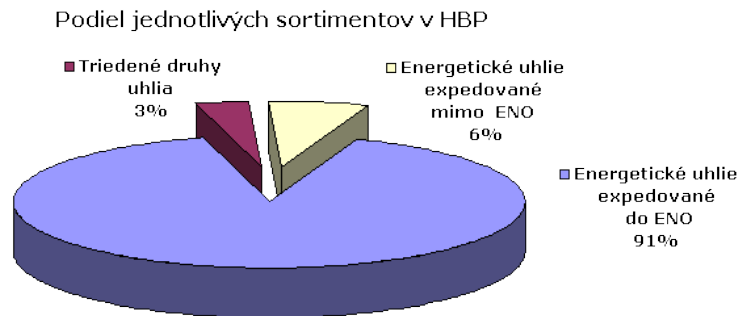
Najnáročnejšou a zároveň najvýznamnejšou investíciou je ťažobná kapacita 11. pole ťažobného úseku Nováky, ako prirodzená náhrada za už vydobyté zásoby. Nachádza sa tu 7,2 miliónov ton vyťažiteľných zásob uhlia. Pre ich sprístupnenie bolo nevyhnutné uvoľniť povrch budúceho podrúbavaného územia. Vyžiadalo si to prekládku 800 m koryta rieky Handlovka, 1 850 m koryta rieky Nitry, železničnej trate Koš -Nováky v dĺžke 2 930 m, 880 m železničnej vlečky do objektov Ministerstva obrany a ďalších inžinierskych a telekomunikačných sietí s investičným nákladom 37,25 milióna eur. Plánuje sa v tejto lokalite ťažiť do roku 2023.

V roku 2010 sa na slovenskom trhu predalo 2 971 000 ton hnedého uhlia. Najväčšiu časť ťažby (97%) tvorí prachové uhlie na energetické účely. Celkový predaj hnedého uhlia v rámci Slovenska tvorí 72 %. Najväčšími odberateľmi uhlia sú Slovenské elektrárne, Elektráreň Nováky a spoločnosť Bukocel Vranov nad Topľou.

Graf 1 Predaj hnedého uhlia na Slovensku

Graf 2 Podiel jednotlivých sortimentov v HBP

Zdroj: HBP Prievidza

V okrese sa tiež ťaží aj andezit. Ložisko andezitov sa nachádza v katastrálnom území obce Podhradie. Ťažba andezitu tu začala pred vyše 50 rokmi. Andezit sa ťaží aj v lome Malá Lehota asi 2 km od obce Lehota pod Vtáčnikom. Andezit je vhodný ako hutné kamenivo pre stavebné účely alebo ako kameň na murivo.

4.2.2 Vodné zdroje

Za veľmi významný prírodný zdroj možno považovať aj termálne pramene na území okresu. Bojnické termálne kúpele s teplotou vody 28 – 52 ° C patria medzi najvyhľadávanejšie na Slovensku spomedzi kúpeľov, kde sa liečia choroby pohybového ústrojenstva a nervové choroby. Voda vyviera z 9 prameňov s výdatnosťou 40 l/s a charakterizuje sa ako hydrogén-uhličitanovo-síranová, vápnikovo-horčíková hypotonická akrototerma. Akrototerma zlepšuje látkovú výmenu a imunologické reakcie v bunkách, funkčnosť tkanív, ich zásobovanie kyslíkom a tým aj celkový stav organizmu. Liečivá voda účinkuje pozitívne na vegetatívny nervový systém, predovšetkým jeho parasympatickú časť.

Regionálny význam majú aj termálne pramene v Chalmovej, ktoré ponúkajú rekreačné pobyty v chatkách alebo v autokempingu alebo v ubytovni. Horúce bazény v Chalmovej majú teplotu 35 – 36 ° C a vo vonkajších bazénoch je teplota vody 27 – 31 ° C.

Významnou vodnou nádržou pre cestovný ruch je vodná nádrž Nitrianske Rudno, ktorá poskytuje oddych a rekreáciu. V okrese sa nachádzajú aj ďalšie priehrady ako Kanianka, Lazany, vodná nádrž v Novákoch a iné. Naším regiónom pretekajú rieky Nitra a Handlovka, ktoré tu aj pramena, nachádzajú sa tu aj prepadliská zaplavené vodou, ktoré ostali po banskej činnosti.

4.2.3 Pôdne zdroje

Ďalším prírodným zdrojom je pôda. Predovšetkým nás bude zaujímať poľnohospodárska pôda a v rámci nej orná pôda.

Tab. 1 Výmera pôdy k 1.1. 2009 v okrese Prievidza (ha)

Rozloha	95 977 ha
Stupeň zornenia	40
Poľnohospodárska pôda	34 974, 7914
<i>orná pôda</i>	<i>13 976</i>
<i>chmelnice</i>	<i>0</i>

<i>vinice</i>	<i>0,0131</i>
<i>záhrady</i>	<i>1 443,9585</i>
<i>ovocné sady</i>	<i>276, 1835</i>
<i>trvalé trávne porasty</i>	<i>19 278, 8069</i>
Nepoľnohospodárska pôda	61 002,4588
<i>lesné pozemky</i>	<i>53 0 52, 6202</i>
<i>vodné plochy</i>	<i>853, 4130</i>
<i>zastavané plochy a nádvoria</i>	<i>4 610, 4894</i>
<i>ostatné plochy</i>	<i>2 485, 9362</i>

Zdroj: ŠÚ SR

Celková rozloha okresu Prievidze je 95 977 ha. Poľnohospodárska pôda zaberala takmer 35 000 ha. Nepoľnohospodárska plocha mala výmeru 610 000 ha.

4.3 Obyvateľstvo a demografia

Obyvateľstvo a jeho stav je veľmi dôležitý faktor pre rozvoj každého regiónu. Z následných štatistických údajov o demografii môžeme zhodnotiť stav okresu Prievidza. Zamerali sme sa na hlavné ukazovatele, ktorými sú počet obyvateľov, hustota obyvateľstva, prirodzený prírastok, migrácia obyvateľstva, pohlavná štruktúra, veková štruktúra, náboženská štruktúra a národnostné zloženie obyvateľstva okresu.

Tab. 2 Počet obyvateľov k 31.12 daného roka v okrese Prievidza a v meste Prievidza

územie	<i>rok</i> 2001	<i>rok</i> 2005	<i>rok</i> 2006	<i>rok</i> 2007	<i>rok</i> 2008	<i>rok</i> 2009
okres Prievidza	140 444	139 238	139 127	139 442	139 639	139 627
Prievidza	53 097	51 412	51 201	50 919	50 664	50 351

Zdroj: ŠÚ SR – Krajská správa v Trenčíne

Vývoj počtu obyvateľov v okrese Prievidza zaznamenal v roku 2009 mierny pokles oproti roku 2001. V roku 2009 bol počet obyvateľov okresu 139 627, čo predstavuje pokles o 817 obyvateľov oproti roku 2001, a pokles o 12 obyvateľov oproti roku 2008. V meste Prievidza došlo v sledovanom období k výraznejšiemu poklesu počtu obyvateľov ako bol zaznamenaný v okrese. V medziročnom porovnaní 2009/2001 došlo k úbytku obyvateľov v meste Prievidza o 5 %.

Môžeme povedať, že vývoj počtu obyvateľov v okrese Prievidza a v meste Prievidza má klesajúcu tendenciu.

Hustota obyvateľstva

Hustota obyvateľov sa vypočíta ako pomer počtu obyvateľov a rozlohy daného územia.

Tab. 3 Hustota obyvateľov na km² v okrese Prievidza za vybrané roky

	1980	1991	2001	2005	2006	2007	2008	2009
okres Prievidza	134	144	146	145	145	145	145	145

Zdroj: ŠÚ SR – Krajská správa v Trenčíne

Z tabuľky č. 3 si môžeme všimnúť hustotu obyvateľstva, ktorá sa rokmi menila. Kým v roku 1980 bola hustota obyvateľov 134 obyvateľov na km², o 11 rokov neskôr, v roku 1991 už bola hustota 144 obyvateľov/km². Najväčšia hustota bola evidovaná v roku 2001, a to 146 obyvateľov na km². Posledných 5 rokov bola hustota konštantná 145. Za pokles v hustote obyvateľstva môže pravdepodobne vymieranie obyvateľstva.

Tab. 4 Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2006-2009 v okrese Prievidza

	Počet živonarodených				Počet zomretých				Prirodzený prírastok (- úbytok) obyvateľstva			
	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009
Spolu	1 120	1 206	1 223	1 311	1 323	1 330	1 323	1 323	-203	-124	-100	-12
Muži	560	599	616	700	701	718	737	738	-141	-119	-121	-38
Ženy	560	607	607	611	622	612	586	585	-62	-5	21	26

Zdroj: ŠÚ SR

Tab. 5 Migrácia obyvateľstva okresu Prievidza podľa pohlavia a typu ukazovateľa za rok 2006 - 2009

	Prisťahovaní spolu				Vystáňovaní spolu				Migračné saldo			
	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009
Spolu	755	1 185	1 095	742	663	746	798	742	92	439	297	0
Muži	388	839	767	385	299	374	380	338	89	465	387	47
Ženy	367	346	328	357	364	372	418	404	3	-26	-90	-47

Zdroj: ŠÚ SR

Z tabuľky č. 5 sledujeme migráciu obyvateľov okresu Prievidza za roky 2006 až 2009. V roku 2007 sa do okresu prisťahovalo 1 185 ľudí, z toho 839 mužov a iba 346 žien. Tento počet postupne klesá, keď v roku 2008 sa prisťahovalo 1 095 ľudí a v roku 2009 iba 742 osôb. V poslednom roku sa teda prisťahovalo 385 mužov a 357 žien, ako je zrejmé počet prisťahovaných klesá hlavne u mužov.

Keď sa pozrieme na počty vystáňovaných osôb spolu, tak v roku 2007 sa ich vystáňovalo 746, v roku 2008 to bolo už 798, a to 380 mužov a 418 žien. V ďalšom roku 2009 sa počet vystáňovaných znížil na 742, z okresu sa vystáňovalo 338 mužov a 404 žien. Teda v počte vystáňovaných prevládajú ženy a v počte prisťahovaných zas muži.

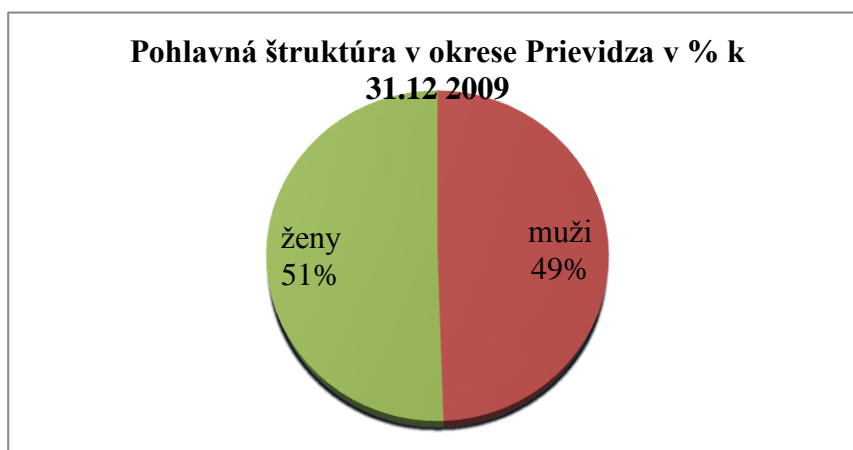
Tab. 6 Celkový prírastok obyvateľstva okresu Prievidza v rokoch 2006-2009

	Celkový prírastok (- úbytok) obyvateľstva			
	2006	2007	2008	2009
Spolu	-111	315	197	-12
Muži	-52	346	266	9
ženy	-59	-31	-69	-21

Zdroj: ŠÚ SR

Najväčší celkový prírastok obyvateľstva bol zaznamenaný v roku 2007 a najmenší prírastok, resp. najväčší úbytok obyvateľstva nastal v roku 2006.

Graf 3 Pohlavná štruktúra

Zdroj: ŠÚ SR

Z hore zobrazeného grafu č. 3 si môžeme všimnúť pomer mužov a žien v okrese Prievidza. Žien je o 2 % viac ako mužov, čo je samozrejme celoeurópsky trend. 51 % žien predstavuje 70 565 osôb a 49 % mužov predstavuje 69 053 osôb.

Veková štruktúra obyvateľstva okresu Prievidza

Tab. 7 Počet obyvateľov podľa 5 ročnej vekovej kategórie k 31.12 2009 v okrese Prievidza

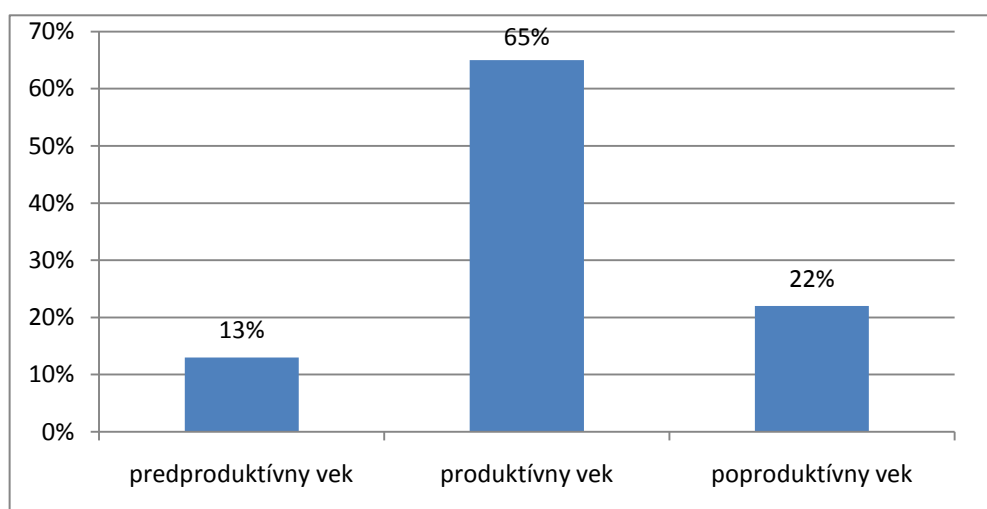
Vekové kategórie	2009		
	Spolu	Muži	Ženy
Spolu	139 627	69 062	70 565
0	1 307	694	613
1-4	4 665	2 378	2 287
5-9	5 509	2 819	2 690
10-14	6 639	3 419	3 220
15-19	9 409	4 750	4 659
20-24	10 945	5 593	5 352
25-29	11 603	6 051	5 552
30-34	12 106	6 357	5 749
35-39	10 608	5 481	5 127
40-44	9 872	5 126	4 746

45-49	10 433	5 345	5 088
50-54	10 865	5 469	5 396
55-59	9 953	4 823	5 130
60-64	7 653	3 611	4 042
65-69	6 216	2 777	3 439
70-74	4 652	1 955	2 697
75-79	3 463	1 280	2 183
80-84	2 236	750	1 486
85-89	1 143	280	863
90-94	241	67	174
95-99	82	24	58
100+	27	13	14

Zdroj: ŠÚ SR

Najpočetnejšiu vekovú skupinu tvoria obyvatelia vo veku od 30 do 34 rokov, ktorých bolo 12 106 v roku 2009. Druhá najpočetnejšia skupina boli obyvatelia vo veku 25 do 29 rokov. Počet ľudí v predproduktívnom veku bol 18 120. Obyvateľov v produktívnom veku bolo 90 664, čo tvorilo 65 %. Počet obyvateľov v poproduktívnom veku bol 30 843, čo je 22 %.

Graf 4 Veková štruktúra obyvateľov okresu Prievidza v % za rok 2009

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Tab. 8 Zloženie obyvateľstva podľa národnosti v okrese Prievidza

Štruktúra obyvateľstva podľa národnosti k 31.12.		
Národnosti	2008	2009
Spolu	139 639	139 627
Slovenská	134 341	134 186
Maďarská	492	493
Rómska	378	376
Česká, Moravská, Sliezska	1 114	1 134
Rusínska	16	16
Ukrajinská	71	70
Nemecká	612	620
Poľská	257	286
Ruská	62	61
iná a neudaná	2 296	2 385

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 8 nám ukazuje rozdelenie obyvateľstva podľa národnosti k 31.12 roku 2008 a 2009. Slovenská národnosť je pochopiteľne prevládajúca. V roku 2009 sa hlásilo k slovenskej národnosti 134 186 obyvateľov, čo je o 155 obyvateľov menej ako rok predtým. Druhú najpočetnejšiu národnostnú skupinu tvoria obyvatelia českej, moravskej a sliezskej národnosti, po nich nasledujú obyvatelia nemeckej národnosti s počtom 620. V okrese sú aj občania maďarskej národnosti s počtom 493 a Rómovia s počtom 376. K poľskej národnosti sa hlásilo v roku 2009 286 obyvateľov. V okrese evidujeme ešte rusínsku, ukrajinskú, ruskú národnosť a ďalšie.

Tab. 9 Obyvateľstvo podľa pohlavia a podľa najvyššieho skončeného stupňa školského vzdelania za rok 2001

Najvyšší skončený stupeň školského vzdelania	Muži	Ženy	Spolu
	1	2	3
Základné	9 365	17 713	27 078
Učňovské (bez maturity)	20 340	12 460	32 800
Stredné odborné (bez maturity)	3 629	2 965	6 594
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	5 190	2 594	7 784
Úplné stredné odborné (s maturitou)	8 536	12 934	21 470
Úplné stredné všeobecné	1 883	3 537	5 420
Vyššie	309	321	630
Vysokoškolské bakalárske	204	293	497
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	4 317	3 916	8 233
Vysokoškolské doktorandské	138	91	229
Vysokoškolské spolu	4 659	4 300	8 959
Vysokoškolské podľa zamerania:			
- univerzitné	1 295	2 386	3 681
- technické	1 990	667	2 657
- ekonomické	649	807	1 456
- poľnohospodárske	453	243	696
- ostatné	272	197	469
Ostatní bez udania školského vzdelania	1 426	1 341	2 767
Ostatní bez školského vzdelania	84	123	207
Deti do 16 rokov	13 628	13 107	26 735
Úhrn	69 049	71 395	140 444

Zdroj: ŠÚ SR

Najväčšie zastúpenie mali v roku 2001 obyvatelia s učňovským vzdelaním bez maturity, predstavovali 23% z celkového počtu obyvateľstva. Ďalšou početnou skupinou boli deti do 16 rokov (19%) a obyvatelia so základným vzdelaním (19,3%) a úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou (15%).

4.4 Ekonomické činnosti

Pri ekonomických činnostiach nás bude zaujímať počet ekonomicky aktívnych obyvateľov, miera evidovanej nezamestnanosti, sektorová zamestnanosť obyvateľov a priemerná mzda v okrese.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo sú osoby vo veku od 15 rokov, ktoré patria medzi pracujúcich v civilnom sektore, nezamestnaných alebo príslušníkov ozbrojených zložiek. Vojaci vykonávajúci vojenskú základnú (náhradnú) službu sú v rámci EAO vykazovaní od roku 1997.

Tab. 10 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v okrese Prievidza v rokoch 2007, 2008, 2009

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa územia, pohlavia a roku									
	Spolu			Muži			Ženy		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Okres Prievidza	69 959	68 576	69 477	37 969	37 039	37 617	31 990	31 537	31 860

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 10 vykazuje údaje za roky 2007 až 2009 o počte ekonomicky aktívnych obyvateľoch v okrese Prievidza. Ako možno vidieť, tak počty EAO v roku 2008 klesali, aj u mužov aj u žien, avšak v roku 2009 bol zaznamenaný opätovný nárast, aj keď nie na pôvodnú hranicu. V roku 2008 až 2009 sa v okrese zatvorilo niekoľko významných fabriek, za zmienku stojí napr. YAZAKI SLOVAKIA, v ktorej pracovalo zhruba 2000 ľudí, aj keď miestami prišli noví investori, stále je badať dôsledky krízy, čo budeme mať možnosť vidieť z tabuľky o miere evidovanej nezamestnanosti.

Tab. 11 Priemerné mesačné mzdy v okresoch Trenčianskeho kraja za 1-3. štvrťrok 2010

Bánovce nad bebravou	598 EUR
Ilava	701 EUR
Myjava	646 EUR
Nové mesto nad Váhom	741 EUR
Partizánske	569 EUR
Považská Bystrica	713 EUR
Prievidza	678 EUR
Púchov	745 EUR
Trenčín	724 EUR
Trenčiansky kraj	696 EUR

Zdroj: ŠÚ SR

Priemerná nominálna mesačná mzda v okrese Prievidza za 1-3. štvrťrok roku 2010 bola 678 eur. Priemerná mesačná mzda v trenčianskom kraji bola v roku 2010 za 1-3. štvrťrok 696 Eur. Najvyššiu priemernú mzdu dosahoval v roku 2010 okres Púchov.

Sektorová zamestnanosť

Tab. 12 Pracujúci v hospodárstve SR podľa ekonomických činností k 31.12. podľa OKEČ

	2007	2008
Spolu	55 192	55 797
Pôdohospodárstvo, rybolov	1 537	1 818
Priemysel	21 907	22 438
Stavebníctvo	4 697	5 224
Obchod	9 515	7 921
Hotely, reštaurácie	1 010	1 306
Doprava, pošty, telekomunikácie	2 497	2 733
Finančné sprostred.	601	584
Nehnutelnosti, prenájom, obchodné činnosti	2 768	2 694
Verejná správa	2 305	2 546
Školstvo	3 302	3 315
Zdravotná, sociálna starostlivosť	2 668	2 767
Ostatné spoločenské služby	2 385	2 451

Zdroj: ŠÚ SR

Podľa odvetvovej klasifikácie ekonomických činností, pracovalo v priemysle v roku 2007 a 2008 takmer 40% všetkých pracujúcich. V roku 2007 pracovalo v obchode 17,2 % pracujúcich a v roku 2008 ich bolo 14 %. V roku 2007 bolo zamestnaných v stavebníctve 4697 ľudí a v roku 2008 sa ich počet zvýšil v tomto sektore na 5224, čo je nárast o 527 osôb . Zvýšil sa aj počet zamestnaných v pôdohospodárstve, školstve, vo verejnej správe, v hoteloch a reštauráciách.

**Tab. 13 Počet pracujúcich v hospodárstve SR podľa ekonomických činností
k 31.12. 2009 v okrese Prievidza (SK NACE)**

Spolu	53 273
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	1 180
Priemysel spolu	19 228
Stavebníctvo	4 602
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	9 274
Doprava a skladovanie	2 623
Ubytovacie a stravovacie služby	1 035
Informácie a komunikácia	863
Finančné a poisťovacie činnosti	476
Činnosti v oblasti nehnuteľností	207
Odborné, vedecké a technické činnosti	881
Administratívne a podporné služby	1 828
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	2 107
Vzdelávanie	3 398
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	2 757
Umenie, zábava a rekreácia	1 518
Ostatné činnosti	1 296

Zdroj: ŠÚ SR

V roku 2009 pracovalo najviac obyvateľov okresu Prievidza v priemysle, rovnako ako aj roky predtým, a druhé najpočetnejšie odvetvie bolo veľkoobchod a maloobchod. Pomerne dosť ľudí pracovalo aj v stavebníctve.

**Tab. 14 Počet podnikov podľa ekonomických činností (OKEČ) za rok 2008
v okrese Prievidza**

Podniky spolu	2 030
Pôdohospodárstvo, rybolov	96
Priemysel spolu	313
z toho priemysel. výroba	299
Stavebníctvo	189
Obchod	748
Hotely, reštaurácie	71
Doprava, skladovanie, pošty a telekomunikácie	88
Finančné sprostredkovanie	4
Nehnuteľnosti prenájom, obchodné činnosti	392
Školstvo	23
Zdravotníctvo sociálna pomoc	59
Ostatné	47

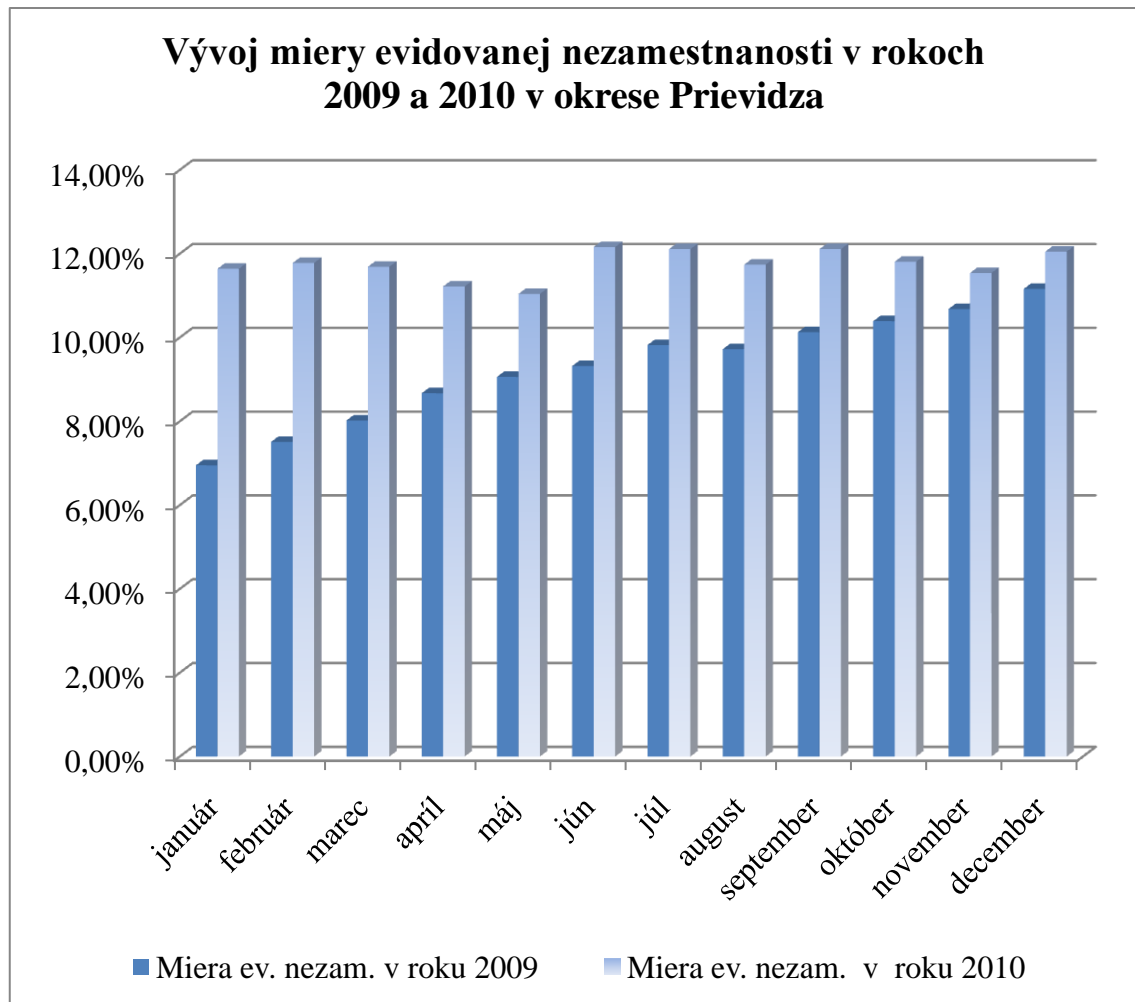
Zdroj: ŠÚ SR

Z celkového počtu 2030 podnikov v okrese Prievidza v roku 2008 tvorili najpočetnejšiu skupinu podniky obchodu s počtom 748, čo predstavuje 36,9 % zo všetkých. Druhú najpočetnejšiu skupinu predstavovali nehnuteľnosti, prenájom a obchodné činnosti s počtom 392 podnikov. Priemyselných podnikov bolo 313, čo predstavuje 15,4 %. Podniky stavebníctva zahŕňali 9,3 % z celkového počtu podnikov. Poľnohospodárske podniky v okrese predstavujú malý pomer, a to 4,7 %.

Miera evidovanej nezamestnanosti

Miera evidovanej nezamestnanosti (%) = $\frac{\text{disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie}}{\text{ekonomicky aktívne obyvateľstvo}} \times 100$

Graf 5 Miera evidovanej nezamestnanosti

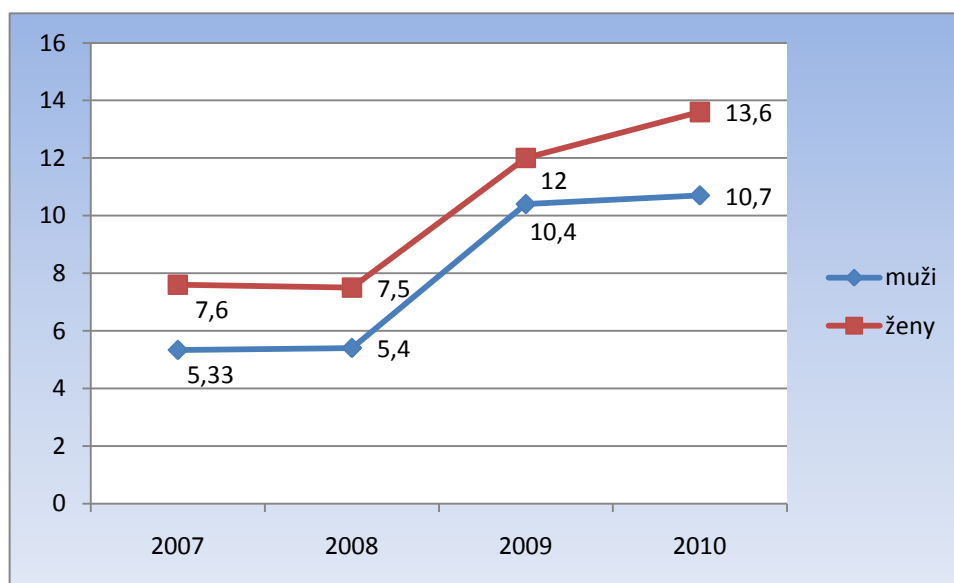
Zdroj: ÚPSVaR v Prievidzi, online. [cit. 2011-03-18], Dostupné na internete: http://www.upsvar-pd.sk/joomla/spravodaj/MS_122010.pdf

Tab. 15 Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Prievidza k 31.12 v %

Okres Prievidza	Spolu							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	10,75	9,41	8,9	7,17	6,4	6,3	11,2	12,1

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 6 Miera evidovanej nezamestnanosti mužov a žien okresu Prievidza

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Prievidza v roku 2003 bola 10,75 % a postupne klesala na úroveň 6,3 %, ktorá bola zaznamenaná v roku 2008. Následne však vplyvom celosvetovej hospodárskej krízy došlo k odchodu dôležitých firiem z regiónu, a preto nezamestnanosť rapidne vzrástla, až v roku 2010 dosiahla hodnotu 12,1 %.

Najväčšiu nezamestnanosť v okrese má obec Rudnianska Lehota, a to 20%. Nasleduje obec Šútovce s nezamestnanosťou 18,38 %. Okresné mesto Prievidza má tiež pomerne vysokú nezamestnanosť, ktorá je na úrovni 11,13 %.

Z grafu si môžeme tiež všimnúť, že v okrese prevláda nezamestnanosť žien nad mužmi. V roku 2010 dosiahla nezamestnanosť žien v okrese Prievidza hodnotu 13,6 % a nezamestnanosť mužov dosiahla hodnotu 10,7 %.

4.5 Infraštruktúra

4.5.1 Technická infraštruktúra

Pri technickej infraštruktúre sa zameriame na napojenosť obcí a miest na energetické, vodovodné a kanalizačné siete technickej infraštruktúry, ďalej sa pozrieme na miestne komunikácie.

Tab. 16 Vybrané ukazovatele stavu technickej infraštruktúry v okrese Prievidza v roku 2009.

		Verejný vodovod	Verejná kanalizácia	Verejná kanalizačná sieť napojená na ČOV	Rozvodná sieť plynu
	Okres Prievidza	50	13	12	45
1	Bojnice	1	1	1	1
2	Bystričany	1	1	1	1
3	Cigeľ	1	0	0	1
4	Čavoj	0	0	0	0
5	Čereňany	1	0	0	0
6	Diviacka Nová Ves	1	0	0	1
7	Diviaky nad Nitricou	1	0	0	1
8	Dlžín	1	0	0	1
9	Dolné Vestenice	1	1	1	1
10	Handlová	1	1	1	1
11	Horná Ves	1	0	0	1
12	Horné Vestenice	1	0	0	1
13	Chrenovec - Brusno	1	0	0	1
14	Chvojnica	0	0	0	0
15	Jalovec	1	0	0	1

16	Kamenec pod Vtáčnikom	1	0	0	1
17	Kanianka	1	1	1	1
18	Kľačno	1	0	0	1
19	Kocurany	1	0	0	1
20	Kostolná Ves	1	0	0	1
21	Koš	1	1	0	1
22	Lazany	1	1	1	1
23	Lehota pod Vtáčnikom	1	1	1	1
24	Liešťany	1	0	0	1
25	Lipník	1	0	0	1
26	Malá Čausa	1	0	0	1
27	Malinová	1	0	0	1
28	Nedožery - Brezany	1	0	0	1
29	Nevidzany	1	0	0	1
30	Nitrianske Pravno	1	0	0	1
31	Nitrianske Rudno	1	0	0	1
32	Nitrianske Sučany	1	0	0	1
33	Nitrica	1	0	0	1
34	Nováky	1	1	1	1
35	Opatovce nad Nitrou	1	0	0	1
36	Oslany	1	1	1	1
37	Podhradie	1	0	0	0
38	Poluvsie	1	0	0	1
39	Poruba	1	0	0	1
40	Pravenec	1	1	1	1
41	Prievidza	1	1	1	1
42	Radobica	1	0	0	1
43	Ráztočno	1	0	0	1

44	Rudnianska Lehota	1	0	0	1
45	Sebedražie	1	1	1	1
46	Seč	1	0	0	1
47	Šútovce	1	0	0	0
48	Temeš	1	0	0	0
49	Tužina	1	0	0	1
50	Valaská Belá	1	0	0	0
51	Veľká Čausa	1	0	0	1
52	Zemianske Kostol'any	1	0	0	1

Zdroj: ŠÚ SR – Krajská správa v Trenčíne

Z uvedenej tabuľky č. 16 o stave technickej infraštruktúry môžeme hodnotiť, ktoré obce nemajú dobudovanú verejnú kanalizáciu, verejný vodovod, kanalizačnú sieť napojenú na ČOV a rozvodnú sieť plynu v roku 2009. Ako sme sa už mohli dočítať v charakteristike okresu, v okrese sa nachádza 48 obcí a 4 mestá. Úplnú dobudovanú sieť verejného vodovodu, kanalizáciu, napojenosť na ČOV a rozvodnú sieť plynu majú mestá Prievidza, Handlová, Bojnice, Nováky a obce Bystričany, Dolné Vestenice, Kanianka, Lazany, Lehota pod Vtáčnikom, Oslany, Pravenec, Sebedražie.

Na verejný vodovod je napojených 46 obcí zo 48, čo predstavuje 96 % z celkového počtu. Nemajú ho obce Čavoj a Chvojnica.

Verejná kanalizácia sa nachádza v 9 obciach a v spomínaných 4 mestách. Kanalizáciu majú všetky obce, ktoré majú dobudovanú úplnú technickú infraštruktúru a ešte k nim patrí obec Koš. Tej však chýba napojenosť na ČOV.

Verejnú kanalizačnú sieť napojenú na ČOV malo v roku 2009 celkovo 8 obcí, teda 40 obcí ešte nemá dobudovanú túto sieť. Medzi obce, v ktorých sa táto sieť nachádza patria: Bystričany, Dolné Vestenice, Kanianka, Lazany, Lehota pod Vtáčnikom, Oslany, Pravenec, Sebedražie.

V roku 2009 malo rozvodnú sieť plynu celkovo 41 obcí a plus 4 mestá v okrese. Rozvodná sieť plynu chýba v obciach: Čavoj, Čereňany, Chvojnica, Podhradie, Šútovce, Temeš, Valaská Belá. 94% obcí a miest v okrese Prievidza má rozvodnú sieť plynu.

Celkovo tak môžeme hodnotiť, že okres Prievdza patrí medzi tie priemerné čo sa týka sietí verejného vodovodu, rozvodnej siete plynu, kanalizačnej siete a napojenosti verejnej kanalizácie na ČOV.

Tab. 17 Dĺžka miestnych komunikácií, chodníkov a mostov v roku 2009.

Názov územia	Dĺžka miestnych komunikácií [km]		Dĺžka vybudovaných chodníkov [km]	Počet mostov
	spolu	z toho bezprašné		
Okres Prievdza	559,9	468,3	351,8	252

Zdroj: ŠÚ SR

V roku 2009 bola dĺžka miestnych komunikácií spolu 559,9 km a z toho bezprašné boli 468,3 km. Dĺžka vybudovaných chodníkov v okrese Prievdza bola 351,8 km a počet mostov v okrese bol 252.

Tab. 18 Počet prepravených osôb autobusmi a dĺžka liniek autobusov a počet autobusov v okrese za rok 2009

Názov územia	Počet autobusov	Dĺžka liniek autobusov [km]	Prepravené osoby autobusmi [tisíc os.]
Okres Prievdza	35	210	5 106

Zdroj: ŠÚ SR

Z vyššie uvedenej tabuľky môžeme vidieť, koľko autobusov jazdí v okrese Prievidza, taktiež dĺžku liniek týchto autobusov a takisto aj počet prepravených osôb týmito autobusmi za rok. V okrese jazdí 35 autobusov, všetky sú zmodernizované, keďže sa nedávno zrealizovala investícia, za ktorú sa kompletne vymenil autobusový park SAD Prievidza. Staré karosy boli vymenené za nové ikarusy. V roku 2010 činila dĺžka autobusových liniek v okrese 210 km a bolo prepravených 5 106 000 osôb. V roku 2008 sa prepravilo 5 442 000 osôb ako uvádza Štatistický úrad Slovenskej republiky. Teda počet cestujúcich autobusmi poklesol a jeden z dôvodov môže byť aj ten, že sa zvýšila nezamestnanosť, a tým zrejme poklesol počet obyvateľov dochádzajúcich za prácou autobusmi, prípadne prešli na iný druh dopravy.

4.5.2 Sociálna infraštruktúra

Z hľadiska sociálnej infraštruktúry sme hodnotili hlavne školské zariadenia, bytovú výstavbu, sociálne zariadenia, zdravotnícke zariadenia a kultúrne inštitúcie.

Školské zariadenia

Tab. 19 Počet škôl v okrese Prievidza v roku 2010

Typ školy	počet	Miesto
Gymnázia	4	Gymnázium V.B.N v Prievidzi Piaristické gymnázium v Prievidzi Gymnázium Ivana Bella, Handlová Gymnázium Nováky
Stredné odborné školy	8	
Špeciálne stredné školy	4	Prievidza (3) Bystričany (1)
Základné školy	42	
Materské školy	58	

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

V okrese Prievidza sa nachádzajú 4 gymnáziá, ktoré sa nachádzajú v mestách Prievidza, Handlová a Nováky. Najviac zastúpenou skupinou sú však materské školy s počtom 58 a potom základné školy s počtom 42.

Bytová výstavba

Tab. 20 Priebeh výstavby bytov za 1 -3 štvrťrok 2010

Okres		Rozostavané byty na začiatku sledovaného obdobia	Začaté byty v priebehu sledovaného obdobia	Dokončené byty	Rozostavané byty ku koncu sledovaného obdobia
Prievidza		1309	178	188	1299
	Z toho byty v rodinných domoch	649	104	84	669

Zdroj: ŠÚ SR – Krajská správa v Trenčíne, Dostupné na internete [cit. 2011-03-3] <http://portal.statistics.sk/files/KrajskeSpravy/TN/tabulkovacast_3q.pdf>

V prvom až treťom štvrťroku roku 2010 sa v okrese Prievidza začalo stavať 178 bytov, z ktorých bolo 104 v rodinných domoch. Za toto obdobie sa dostávalo celkovo 188 bytov a z nich 84 v rodinných domoch. Na konci sledovaného obdobia bolo zostávalo rozostavaných ešte 1299 bytov a z nich 669 bytov v rodinných domoch.

Sociálne služby

Tab. 21 Verejní a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb

	Druh poskytovanej sociálnej služby	kapacita
Okres Prievidza		269
Jazmín n. o., Nádaždyho 4, 972 51 Handlová	útulok	27
	zariadenie núdzového bývania	18
HARMÓNIA n.o., Námestie slobody č. 14, 971 01 Prievidza	útulok	20
	zariadenie núdzového bývania	20
Orchidea, n. o., Necpalská č. 32, 971 01 Prievidza	zariadenie núdzového bývania	19
SENIOR Nitrianske Rudno, n. o. Hurbanovo námestie 29, 972 01 Bojnice	zariadenie pre seniorov	33
	domov sociálnych služieb	4
Bc. Ľubica Géczyová, 972 24 Diviacka Nová Ves, č. 227	zariadenie pre seniorov	10
	domov sociálnych služieb	5
STREDISKO SOCIÁLNYCH SLUŽIEB KANIANKA, n. o., ul. Nová 596, 972 17 Kanianka; ul. Kpt. Weinholda č. 24, 972 43 Zemianske Kostofany	zariadenie pre seniorov	41
	zariadenie pre seniorov	48
Nový domov n. o. Energetikov 1, 971 01 Prievidza	domov sociálnych služieb	24

Zdroj: online [cit. 2011-03-12]. Dostupné na internete:
http://www.tsk.sk/buxus/docs//socialne/krss/KRSS_TSK-Pr2-NOposkytujuceSS.pdf

V okrese Prievidza je 7 poskytovateľov sociálnych služieb, ktoré zahŕňajú domovy sociálnych služieb, zariadenia pre seniorov, útulky, zariadenia núdzového bývania. Kapacita všetkých zariadení dokopy je 269 miest. V meste Prievidza sa nachádzajú traja poskytovatelia takýchto služieb, v ostatných mestách a obciach po jednom poskytovateľovi.

Zdravotnícke služby

Tab. 22 Ambulancie v okrese Prievidza

Ambulantné podľa špecializácie	Počet zariadení
Akupunktúra	1
Alergologické a imunologické ambulancie	2
Anesteziologické ambulancie a intenzívna medicína	1
Angiologické ambulancie	1
Chirurgické ambulancie	5
Cievne ambulancie	1
Dermatologické ambulancie - kožné	1
Diabetologické ambulancie	1
Esteticko plastická chirurgia	2
Fyziatria, balneológia a liečebná rehabilitácia	2
Gastroenterologické ambulancie	2
Gynekologické ambulancie	3
Interné ambulancie	3
Korektívna dermatológia	1
Laserová medicína	1
Magnetická rezonancia	1
Neurologické ambulancie	2

Očné ambulancie	1
Onkologické ambulancie	1
Orl ambulancie – ušné, nočné, krčné	3
Ortopedické ambulancie	2
Pľúcne – pneumologické a ftizeologické ambulancie	1
Poradne na odvykanie od fajčenia	1
Pracoviská jednodňovej chirurgie	1
Psychologické ambulancie	1
Reumatologické ambulancie	1
Stomatologické ambulancie- zubné	4
Telovýchovné lekárstvo	1
Urologické ambulancie	2
Všeobecný lekár deti a dorast	6
Všeobecný lekár – dospelí	7
Iné – nezaradené ambulancie	4

Zdroj: Zoznam zdravotníckych zariadení, online [cit. 2011-03-15], Dostupné na internete: <http://www.zzz.sk/?mesto=Prievidza>

V okrese majú najpočetnejšie zastúpenie všeobecní lekári pre dospelých, všeobecní lekári pre deti a dorast a chirurgické ambulancie.

Zoznam pohotovostí v okrese Prievidza:

- Pohotovosť pre dospelých
Poliklinika Pauleho 1, Prievidza
- Pohotovosť pre deti a dorast
Poliklinika Pauleho 1, Prievidza
- Pohotovosť pre dospelých
Priemyselná 3, Prievidza
- Stomatologická pohotovosť
Sládkovičova 16, Prievidza
- Pohotovosť pre dospelých
A. Hlinku 61, Nováky
- Pohotovosť pre deti a dorast
A. Hlinku 61, Nováky
- Pohotovosť pre dospelých
A. Hlinku 61, Nováky
- Pohotovosť pre deti a dorast
A. Hlinku 61, Nováky

Zdroj: *online* [cit. 2011-03-20], Dostupné na internete:
<http://www.zzz.sk/?mesto=Prievidza&zz=pohotovosti>

Okres disponuje 8 zariadeniami pohotovostnej starostlivosti. Všetky tieto pohotovosti sa nachádzajú v meste Prievidza a Nováky.

Tab. 23 Lekárne v okrese Prievidza

lekárne	počet
Lekárne	43

Zdroj: *online*. [cit. 2011-03-20], Dostupné na internete:
<http://www.zzz.sk/?mesto=Prievidza&zz=lekarne> – vlastné spracovanie

V okrese Prievidza sa nachádza 43 lekární, pochopiteľne najviac ich je v meste Prievidza.

Kultúrne zariadenia

Tab. 24 Knižnice v okrese Prievidza

Názov knižnice	Miesto
<i>Hornonitrianska knižnica Prievidza</i>	Prievidza
<i>Mestská knižnica</i>	Handlová
<i>Mestská knižnica, príspevková organizácia mesta</i>	Bojnice

Zdroj: online. [cit. 2011-04-10], Dostupné na internete: <http://www.vsetkyfirmy.sk/okres/prievidza/kniznice-a-archivy/>

Z kultúrnych inštitúcií sa v okrese nachádzajú 3 knižnice, v mestách Prievidza, Handlová a Bojnice. Najväčšia knižnica je Hornonitrianska knižnica v Prievidzi, ktorá má ešte 3 pobočky v meste.

Múzeá v okrese Prievidza

V okrese sa nachádza niekoľko múzeí. V meste Prievidza sa nachádza Hornonitrianske múzeum. V meste Handlová sa nachádza súkromné múzeum Jána Procnera. Obsahuje 400 exponátov z baníckej histórie a tiež rôzne drevorezby. V Bojniciach sa nachádza Slovenské národné múzeum a múzeum praveku.

Cestovný ruch v okrese Prievidza

Medzi najvýznamnejšie a najnavštevovanejšie miesta okresu Prievidza patria určite Bojnice, kde sa nachádza Bojnický Zámok, kúpele a aj najstaršia zoologická záhrada na Slovensku. Treba poznamenať, že je aj najnavštevovanejšia v rámci Slovenska. Na území Bojníc sa nachádzajú aj dve jaskyne, a to Prepoštská jaskyňa, v ktorej je múzeum praveku a Bojnická hradná jaskyňa. V obci Cígeľ sa nachádza banský skanzen, v ktorom sa návštevníci môžu previesť do útrob zeme, v ktorých sa v minulosti ťažilo uhlie.

Medzi veľmi navštevované miesta okresu patria taktiež lyžiarske strediská, či už je to Poruba pri Prievidzi alebo Fačkovské sedlo na hranici okresov Prievidze a Žiliny, ale aj Lyžiarske stredisko Homôlka pri Valaskej belej.

4.6 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• vysoký podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov• stúpajúca tendencia vývoja pôrodnosti v okrese Prievidza• existencia štvorprúdovej cesty medzi mestami Prievidza a Nováky a čiastočne medzi mestami Prievidza a Handlová• aj keď okres patrí k oblastiam Slovenska s najviac narušeným životným prostredím, evidujeme tu pomerne nízku úmrtnosť obyvateľstva• vysoký podiel verejnej zelene v mestách a obciach	<ul style="list-style-type: none">• vysoká miera závislosti ekonomickej výkonnosti a zamestnanosti v meste a jeho okolí od jedného podniku (Hornonitrianske bane, a. s.) v banskom priemysle, ktorý je v značnom útlme.• Strata časti ľudského kapitálu migráciou• Nedokončená infraštruktúra v niektorých obciach v regióne• nedostatočná vybavenosť škôl pomôckami a výpočtovou technikou• nízka kvalita povrchových vôd• nízka kvalita ovzdušia v porovnaní s inými regiónmi

Zdroj: PHSR mesta Prievidza

SWOT analýza

Ohrozenia	Priležitosti
<ul style="list-style-type: none">• Zvyšovanie nezamestnanosti v dôsledku odchodu veľkých firiem• nedostatočná schopnosť podnikateľských subjektov vytvárať pracovné miesta, ktoré by kompenzovali prepúšťanie zamestnancov vo veľkých podnikoch• ubúdanie počtu obyvateľov v okresnom meste Prievidza• absencia výkonného dopravného spojenia v smeroch Trenčín a Nitra, resp. pomalosť výstavby rýchlostnej cesty R2	<ul style="list-style-type: none">• dobudovanie rýchlostnej cesty R2 a napojenie mesta Prievidza na diaľničnú sieť.• vznik chýbajúcich a nedostatkových poskytovateľov v sociálnej a zdravotnej sfére súkromnými zriaďovateľmi, nespoliehajúcich sa na verejné zdroje.• vyššia kvalita poskytovaného vzdelávania na školách, systematická snaha o vytvorenie podmienok pre existenciu alternatívnych vzdelávacích programov jednotlivých škôl a konkurenčného prostredia medzi nimi

Zdroj: PHSR mesta Prievidza

5 Návrhy na zlepšenie

- V okrese treba dobudovať vo zvyšných obciach chýbajúcu kanalizačnú sieť, verejný vodovod a v prípade záujmu aj rozvodnú sieť plynu.
- Vytvoriť lepšie podmienky pre menšie firmy, ktoré by mohli vyplniť chýbajúce pracovné miesta po odchode strategických podnikov.
- Zabezpečiť rýchlejšiu výstavbu bytov v okrese
- Zlepšenie a skvalitnenie výučby v jednotlivých typoch škôl vyučovaním inovatívnych prístupov a zabezpečením modernejších učebných pomôcok.
- Okresu by veľmi pomohlo napojenie, respektíve prepojenie diaľnicou s Nitrianskym a Žilinským krajom.
- Pomerne veľký počet obyvateľov odchádza z okresného mesta a preto je treba hľadať riešenia, aby títo ľudia neodchádzali. Je potreba pritiahnúť nových investorov, hľadať nové možnosti využitia prírodného potenciálu v regióne, zabezpečiť výstavbu bytov pre mladých ľudí v meste a taktiež im vytvoriť nové pracovné možnosti.
- Zvýšiť počet zdravotníckych zariadení, hlavne v mestách.
- Lepšie služby pre turistov a návštevníkov okresu, podpora cestovného ruchu.
- Zabezpečiť absentujúce sociálne služby v okrese
- Zabezpečiť propagáciu miest a obcí v okrese
- Zlepšiť stav životného prostredia v okrese inováciami v podnikoch, ktoré najviac znečisťujú.

Záver

Z našej diplomovej práce môžeme dospieť k viacerým záverom. Za významné zistenie a pozitívne môžeme považovať stúpajúcu tendenciu pôrodnosti. Hoci stále viac ľudí zomiera ako sa narodí, dôležité však je, že sa znižuje rozdiel medzi počtom narodených a zomrelých. Počet obyvateľov okresu sa výrazne nemenil, aj keď zaznamenal mierny pokles za sledované obdobie. Výrazne klesá počet obyvateľov okresného mesta Prievidza, v ktorom za 9 ročné obdobie došlo k poklesu obyvateľov o 5 %. V okrese je významný podiel obyvateľstva v produktívnom veku, ktorý predstavoval v roku 2009 takmer 65 %. Okres Prievidza dominuje prevažne priemyselnými podnikmi, teda aj najviac obyvateľov je zamestnaných v priemysle. V našom okrese je priemerná mesačná mzda nižšia v porovnaní so mzdou na úrovni kraja. Okres Prievidza má potenciál rozvíjať sa a napredovať aj prostredníctvom vysokého počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov, vysokoškolsky vzdelaných ľudí a prostredníctvom prírodných zdrojov, aj tých, ktoré sa v súčasnosti ešte nevyužívajú.

Tak ako sme vyzdvihli niektoré pozitíva, treba spomenúť aj negatíva, z nich môžeme vyzdvihnúť stúpajúcu mieru evidovanej nezamestnanosti, ktorá sa za posledné 2 roky rapídne zvýšila aj vplyvom hospodárskej krízy na 12,1 % v roku 2010.

Z hľadiska sociálnej infraštruktúry je veľmi dôležitá aj oblasť školstva a školských zariadení. V okrese sa nachádza postačujúci počet škôl s rôznym zameraním. V okrese sa nachádza 269 miest v zariadeniach sociálnych služieb, čo je vzhľadom na veľkosť okresu a počet obyvateľov okresu nepostačujúce. Pri zdravotníckych zariadeniach sme zistovali predovšetkým počty zdravotníckych zariadení, a s určitosťou môžeme povedať, že počty niektorých ambulancií sú nepostačujúce. Hodnotiť kvalitu zdravotníckych zariadení by bolo zložitejšie, ale treba uviesť aj skutočnosť, že v meste Prievidza sa v nedávnej minulosti otvorilo medicínsko diagnostické centrum Uniklinika Kardinála Korca, ktoré je vybavené najmodernejšími technickými prístrojmi a radí sa k popredným pracoviskám na Slovensku. Obyvateľom okresu, ale hlavne mesta Prievidza a priľahlých miest sa tak otvorili možnosti rýchlejšej a presnejšej diagnostiky pri vyšetreniach.

Prievidzský okres má aj množstvo kultúrnych pamiatok, a mnohí turisti, ktorí navštívili niektoré miesta v regióne sa sem pravidelne vracajú, či už ide o kúpele, Bojnický

zámok, ZOO Bojnice, ale aj lyžiarske strediská a termálne kúpaliská. V okrese Prievidza sa nachádzajú 3 knižnice, z ktorých najväčšia je v meste Prievidza a dve menšie sú v mestách Bojnice a Handlová.

Rozvoj okresu musí byť samozrejme orientovaný na jeho obyvateľov, a preto sa musia vytvárať vhodné podmienky, ktoré pritiahnu čoraz viac podnikateľov, firiem, a aj obyvateľov na trvalé bývanie. Pokiaľ sú v okrese možnosti využívania prírodných zdrojov, treba ich využívať šetrne s prihliadaním na životné prostredie a zdravie obyvateľov. Okres disponuje niekoľkými prírodnými zdrojmi, azda najdôležitejšími sú ťažba uhlia, kameňa a využívanie termálnych prameňov, ktoré by sa však mohli využívať efektívnejšie. Za posledné roky však ťažba uhlia poklesla, čo má dopad aj na zamestnanosť v okrese. Hornonitrianske bane a.s. sú jeden z najväčších podnikov v okrese a v prípade úplného ukončenia ťažby to bude mať podstatný vplyv na zhoršenie celkovej zamestnanosti v okrese. Aj keď niektoré vyhliadky do budúcnosti nie sú uspokojujúce, je treba myslieť na zlepšenia a hľadať riešenia ako zabrániť nelichotivým situáciám, ktoré môžu v blízkej budúcnosti nastať.

Zoznam použitej literatúry

1. BELAJOVÁ, A., FÁZIKOVÁ, M. 2004. *Regionálna ekonomika*. Nitra : SPU, 2004, s. 245. ISBN 80-8069-344-7
2. BUČEK, M. a kol. 2006. *Regionálny rozvoj – novšie teoretické koncepcie*. Bratislava: Ekonóm, 2006. s.270. ISBN 80-225-2151-5
3. DEMEK, J., 1987. *Úvod do štúdia teoretickej geografie*. Bratislava, [online]. 1987, [cit. 2010-10-6]. Dostupné na internete: <http://naturescience.fhvp.unipo.sk/geografia/trendy/regionalny_rozvoj.htm>
4. FÁZIKOVÁ, M., BELAJOVÁ, A., FEKETE, P., SCHWARCZ, P., GOZORA, V. 2006. *Pavipa*. Nitra : SPU, 2006. ISBN 80-8069-785-X
5. GAJDOŠ, P., PAŠIAK, J. 2006. *Regionálny rozvoj Slovenska z pohľadu priestorovej sociológie*. Bratislava : SAV 2006, s. 13 - 30. ISBN 80-85544-46-6
6. HAMALOVÁ, M., TVRDOŇ, J., ŽÁRSKA, E. 1997. *Regionalistika*. Bratislava: Inštitút pre verejnú správu, 1997, s. 12 - 43. ISBN 80-85327-43-0
7. HORNONITRIANSKE BANE a. s. Prievidza, [online]. 2011, [cit. 2011-02-3]. Dostupné na internete: <<http://www.hbp.sk/index.php/sk/o-spolocnosti/strategicke-aktivity>>
8. IVANIČKOVÁ, A. 1998. *Regionalizácia a priestorová organizácia regionálneho rozvoja*. Bratislava: Ekonomická Univerzita v Bratislave, 1998, s. 59 - 145. ISBN 80-225-0937-X
9. KARLSSON, CH. , JOHANSSON, B., STOUGH, R. 2001. Introduction: *Endogenous Regional Growth and Policies*. In *Theories of Endogenous Regional Growth lessons for regional policies*. New York: Springer Verlag, 2001. ISBN 3-540-67988-X In Liptáková, K.
10. KLAMÁR, R., 2002. *Regionálny rozvoj a jeho plánovanie*. [online]., 2002, [cit. 2010-10-6]. Dostupné na internete: <http://naturescience.fhvp.unipo.sk/geografia/trendy/regionalny_rozvoj.htm>
11. LIPTÁKOVÁ, K. 2008. *Ľudský potenciál ako faktor endogénneho regionálneho rozvoja*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 2008, s. 31 - 50. ISBN 978-80-8083-601-6

-
12. MAIER, G., TÖDTLING, F. 1998. *Regionálna a urbanistická ekonomika – Regionálny rozvoj a regionálna politika*. Bratislava : Elita, 1998. ISBN 80-8044-049-2
 13. MORAVČÍKOVÁ, D., KUČÍRKOVÁ, D. 2006. *Rurálna sociológia*. Nitra : SPU, 2006, s. 42 - 43. ISBN 80-8069-734-5
 14. PAPCUNOVÁ, V., GECÍKOVÁ, I., 2007. *Návody na cvičenia z regionálnej ekonomiky*. Nitra : SPU, 2007, s. 68. ISBN 978-80-8069-848-5
 15. RAJČÁKOVÁ, E., 2005. *Regionálny rozvoj a regionálna politika*. Bratislava: UK , 2005, s. 9 - 11. ISBN 80-223-2038-2
 16. ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR, *Regionálna databáza* [online]. [cit. 2011-02-04]. Dostupné na internete: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>
 17. TVRDOŇ, J., HAMALOVÁ, M., ŽÁRSKA, E. 1995. *Regionálny rozvoj*. Bratislava: Národohospodárska fakulta EU, 1995, s. 18 - 40. ISBN 80-225-0671-0
 18. ŽÍTEK, V. 2004. *Regionální ekonomie a politika*. Brno : Masarykova univerzita, 2004, s. 63, 110. ISBN 80-210-3478-5
 19. PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MESTA PRIEVIDZA. [online]. [cit. 2011-16-03]. Dostupné na internete: <<http://www.prievidza.sk/dokumenty/analiza/1.pdf>>

Internetové zdroje:

- <http://dromedar.topky.sk/cl/11180/107325/Okres-Prievidza>[2011-03-10]
- <http://handlova.virtualne.sk/sukromne-muzeum-jana-procnera.html>[2011-02-14]
- <http://kstotlak.ic.cz/data/OBR/okolie/mapka.gif>[2011-04-03]
- http://www.tsk.sk/buxus/docs//socialne/krss/KRSS_TSK-Pr2-NOposkytujuceSS.pdf[2011-03-20]
- <http://www.uips.sk/prehlady-skol/prehľad-materskych-skol>[2011-03-25]
- <http://www.uips.sk/prehlady-skol/statisticka-rocenka---zakladne-skoly>[2011-03-25]
- <http://www.uips.sk/prehlady-skol/prehľad-strednych-skol>[2011-03-10]
- <http://www.prievidza.sk/?str=prirodaokolie&lang=sk>[2011-02-15]
- http://portal.statistics.sk/files/KrajskeSpravy/TN/tabulkovacast_3q.pdf[2011-03-19]
- <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>[2011-02-04]

http://www.sctsk.sk/buxus/images/maps/okres_prievidza.jpg[2011-04-03]

<http://www.slovakia.travel/relatedentities.aspx?idp=2181&l=1&did=67281&ret=2&kt=720>[2011-03-26]

<http://www.uniklinika.sk/sk/-/>[2011-04-03]

http://www.upsvar-pd.sk/joomla/spravodaj/MS_122010.pdf[2011-03-18]

<http://www.vsetkyfirmy.sk/okres/prievidza/kniznice-a-archivy/>[2011-04-10]

<http://www.zzz.sk/?mesto=Prievidza&zz=pohotovosti>[2011-03-20]

<http://www.zzz.sk/?mesto=Prievidza>[2011-03-20]

Prílohy

1. Mapa okresu Prievidza
2. Mapa cestnej siete v okrese Prievidza

Príloha 1

Zdroj: okres Prievidza, online. [cit. 2011-04-01]. Dostupné na internete:
<http://kstotlak.ic.cz/data/OBR/okolie/mapka.gif>

